

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему « Розвиток ринку платіжних послуг банків »

Виконав студент 2 курсу групи ФБСФР-М21
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
Борис Олександр Ярославович

Керівник: к.е.н. доцент економічних наук
Криховецька З.М.

Рецензент: к.е.н., доцент Михайлів Галина
Василівна

м. Івано-Франківськ

2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	7
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ ..	7
1.1. Сутність та види платіжних послуг.....	7
1.2. Ринок платіжних послуг: суть і функції.....	11
1.3. Механізм взаємодії учасників ринку платіжних послуг	14
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2.....	28
АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	28
2.1. Аналіз структури та обсягів операцій ринку платіжних послуг в Україні	28
2.2. Аналіз діяльності СЕП НБУ	37
2.3. Аналіз діяльності карткових платіжних систем.....	42
2.3 Аналіз діяльності систем переказу коштів.....	51
Висновки до розділу 2.....	62
РОЗДІЛ 3.....	64
НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	64
3.1. Управління ризиками на ринку платіжних послуг	64
3.2. Тенденції розвитку ринку платіжних послуг в умовах цифровізації	68
3.3. Впровадження системи миттєвих платежів в Україні	74
Висновки до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Актуальність теми. Ринок платіжних послуг є однією з найважливіших і найбільш динамічних сфер сучасної фінансової системи, яка постійно розвивається під впливом новітніх технологій та змін у споживчих уподобаннях. У сучасних умовах, коли економічні процеси значною мірою автоматизовані, цифрові платіжні системи стали необхідним інструментом для забезпечення швидкості, безпеки та доступності фінансових операцій як для бізнесу, так і для споживачів. Ринок платіжних послуг не тільки підтримує функціонування національних економік, а й сприяє їх інтеграції у глобальну фінансову систему.

З розвитком інноваційних технологій, таких як фінтех, блокчейн, безконтактні платежі та мобільні додатки, сфера платіжних послуг зазнала кардинальних змін. Виникнення нових гравців, таких як фінтех-компанії, зумовило трансформацію традиційних бізнес-моделей та підвищення конкуренції на ринку. Традиційні банківські установи змушені адаптуватися до нових умов, що створює додаткові виклики для розвитку інфраструктури платіжних систем та регуляторних органів. Крім того, зростаюча популярність цифрових валют, таких як криптовалюти, відкриває нові можливості для ринку, але водночас потребує відповідної правової бази для забезпечення фінансової стабільності та захисту споживачів.

Глобальні тенденції показують, що ринок платіжних послуг стає дедалі більш інтегрованим, що сприяє поширенню міжнародних платіжних рішень та створенню єдиних стандартів. Однак такі процеси супроводжуються новими викликами, зокрема пов'язаними з кібербезпекою, приватністю даних, регуляторними змінами та впливом пандемії COVID-19, яка ще більше підштовхнула розвиток безготівкових розрахунків та віддалених платіжних рішень.

Дослідження ролі платіжних послуг в обслуговуванні суб'єктів економіки України знайшли відображення в працях дослідників, таких як, Ханін І. Г.,

Сопін Є. О., Лобач О. М., Кравченко Н. Г., Циганова Н. В., Болдирєв Ф. В., Чуницька І., Богріновцева Л., Гончаренко А. С., Шалай І.М., Скічко, Д. С., Колодізєв О. М., Геріч Д. С., Чаплинська І. В., Палаженко Т. Ю. Шелудько С. А., Браткевич П. П.

Метою даної магістерської роботи є аналіз ключових аспектів розвитку ринку платіжних послуг у сучасних умовах, зокрема впливу новітніх технологій на структуру ринку, оцінка ролі регуляторних змін та визначення перспектив розвитку. Робота також досліджує основні фактори, що впливають на ефективність функціонування платіжних систем, і надає рекомендації щодо оптимізації ринку в умовах глобальних змін.

Для досягнення мети нами поставлені такі завдання:

1. Дослідити сутність та види платіжних послуг і розкрити їх економічний зміст.
2. Визначити роль ринку платіжних послуг у сучасній економіці.
3. Розглянути механізм взаємодії учасників ринку платіжних послуг.
4. Провести аналіз структури та обсягів операцій на ринку платіжних послуг в Україні.
5. Дослідити діяльність карткових платіжних систем і систем переказу коштів в Україні.
6. Оцінити ризики, пов'язані з функціонуванням ринку платіжних послуг, та можливості їхнього управління.
7. Визначити основні тенденції розвитку ринку платіжних послуг в умовах цифровізації.

Об'єкт дослідження - ринок платіжних послуг в Україні.

Предмет дослідження Організаційно-економічні засади, структура, тенденції розвитку та управління ризиками на ринку платіжних послуг в Україні.

Методи дослідження. Аналіз та синтез – для дослідження сутності платіжних послуг і механізмів взаємодії учасників ринку. Статистичний аналіз – для оцінки структури та обсягів операцій на ринку платіжних послуг.

Порівняльний аналіз – для порівняння діяльності різних платіжних систем і систем переказу коштів.

Інформаційна база роботи. Статистичну, практичну та інформаційну основу дослідження становлять нормативно-правові акти України, зокрема Закон України "Про платіжні послуги", постанови та інструкції Національного банку України, звіти з оверсайта фінансових ринків, аналітичні та статистичні матеріали НБУ, а також наукові публікації українських і зарубіжних дослідників у сфері фінансових послуг. Крім того, використано спеціалізовані монографії, статті та практичні напрацювання, що стосуються ринку платіжних послуг, цифрової трансформації банківської діяльності та впливу фінансових технологій (фінтеху) на розвиток фінансового ринку України.

Наукова новизна роботи. Наукова новизна магістерської роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних із функціонуванням та розвитком ринку платіжних послуг в Україні, зокрема в умовах цифровізації та глобальних змін.

У ході дослідження отримано такі наукові результати:

- здійснено уточнення сутності та економічного змісту платіжних послуг, їх видів та класифікації;
- визначено ключові функції ринку платіжних послуг у сучасній економіці, а також його роль у соціально-економічному розвитку;
- проаналізовано механізм взаємодії основних учасників ринку платіжних послуг, включно з банками, небанківськими установами та регуляторами;
- проведено детальний аналіз структури та обсягів операцій на ринку платіжних послуг в Україні, що дозволило виявити його сильні та слабкі сторони;
- досліджено особливості функціонування системи електронних платежів (СЕП НБУ), карткових платіжних систем та систем переказу коштів, що дало змогу оцінити їх ефективність;
- оцінено ризики, що виникають у процесі функціонування ринку платіжних послуг, та запропоновано напрями їх мінімізації;

-визначено основні тенденції розвитку ринку платіжних послуг в Україні в умовах цифровізації, а також обґрунтовано доцільність впровадження системи миттєвих платежів.

Результати роботи можуть слугувати теоретичною та практичною базою для оптимізації діяльності учасників ринку платіжних послуг, а також для вдосконалення державної політики в цій сфері.

Практичне значення роботи. Основні положення наукового дослідження полягають узагальненні теоретичного матеріалу та формуванні рекомендації практичного характеру стосовно розвитку платіжних послуг в Україні.

Апробація результатів роботи. Головні результати дослідження були висвітлені студентській звітній науковій конференції Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника у 2024 році.

Основний внесок здобувача. Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до теоретичного обґрунтування ролі платіжних систем для розвитку економіки та визначенні напрямів їх розвитку.

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ

1.1. Сутність та види платіжних послуг

Платіжні послуги — це фінансові послуги, які надаються для здійснення платежів, переказу коштів, обробки фінансових транзакцій і операцій з платіжними інструментами. У сучасному фінансовому середовищі платіжні послуги відіграють ключову роль, оскільки сприяють швидкості, зручності й безпечності розрахунків між фізичними і юридичними особами. Платіжні послуги забезпечують як фінансові установи (банки), так і спеціалізовані платіжні системи та платіжні установи (наприклад, небанківські організації, які отримали ліцензію на надання цих послуг).

Сутність платіжних послуг полягає у наданні можливості споживачам здійснювати фінансові операції у безготівковій формі, що включає переказ коштів між рахунками, оплату товарів та послуг, а також управління фінансами.

Платіжні послуги базуються на забезпеченні безпеки та прозорості фінансових операцій. Платіжні послуги зазвичай передбачають виконання таких завдань:

- полегшення обміну товарів і послуг,
- зменшення потреби в готівці,
- зниження витрат на обробку платежів,
- покращення фінансової дисципліни та управління коштами.

Платіжні послуги класифікуються за різними критеріями, залежно від типу послуг, суб'єктів та методів, які використовуються для їх виконання.

Згідно закону України про платіжні послуги, існують наступні види

1. До фінансових платіжних послуг належать такі послуги:

1) послуги із зарахування готівкових коштів на рахунки користувачів, а також усі послуги щодо відкриття, обслуговування та закриття рахунків (крім електронних гаманців);

2) послуги із зняття готівкових коштів з рахунків користувачів, а також усі послуги щодо відкриття, обслуговування та закриття рахунків (крім електронних гаманців);

3) послуги з виконання платіжних операцій із власними коштами користувача з рахунку/на рахунок користувача (крім платіжних операцій з електронними грошима), у тому числі:

а) виконання кредитового переказу;

б) виконання дебетового переказу;

в) виконання іншої платіжної операції, у тому числі з використанням платіжних інструментів;

4) послуги з виконання платіжних операцій з рахунку/на рахунок користувача (крім платіжних операцій з електронними грошима), за умови що кошти для виконання платіжної операції надаються користувачу надавачем платіжних послуг на умовах кредиту, у тому числі:

а) виконання кредитового переказу;

б) виконання дебетового переказу;

в) виконання іншої платіжної операції, у тому числі з використанням платіжних інструментів;

5) послуги з емісії платіжних інструментів та/або здійснення еквайрингу платіжних інструментів;

б) послуги з переказу коштів без відкриття рахунку;

7) послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців.

2. До нефінансових платіжних послуг належать:

1) послуги з ініціювання платіжної операції;

2) послуги з надання відомостей з рахунків.[1]

До суб'єктів, що мають право на надання платіжних послуг, належать:

- банки та філії іноземних банків (далі - банки);
- платіжні установи, включаючи малі платіжні установи;
- представництва іноземних платіжних установ;
- установи, які здійснюють випуск електронних грошей;
- фінансові установи, які уповноважені надавати платіжні послуги;
- оператори поштового зв'язку;
- суб'єкти, які пропонують нефінансові платіжні послуги;
- Національний банк України;
- державні органи влади та місцевого самоврядування.

Платіжний механізм є правовим інструментом, що залежить від виду платіжної послуги. Його правове регулювання охоплює норми цивільного, господарського, фінансового (включаючи банківське та валютне) права. Центральну роль у його розвитку відіграє Національний банк України, який здійснює регулювання платіжного ринку відповідно до статті 7 Закону України "Про Національний банк України". Поняття платіжної послуги Закон "Про платіжні послуги" визначає платіжну послугу як діяльність надавачів платіжних послуг, яка включає виконання та/або супроводження платіжних операцій. Ключові ознаки цього поняття:

- Діяльність надавача платіжних послуг.
- Виконання або супроводження платіжних операцій.

Порівняння понять "платіжна послуга" та "платіжний інструмент" Раніше Закон "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" чітко визначав платіжний інструмент як засіб для ініціювання переказів. Натомість новий Закон дає більш складне та нечітке визначення, яке включає персоналізовані засоби, пристрої та набір процедур.

Надання платіжних послуг відображає постійну діяльність, а не разову дію. Суб'єкти, що їх надають, поділяються на:

- Тих, хто здійснює підприємницьку діяльність із метою отримання прибутку.

- Органи, що виконують специфічні функції (наприклад, Національний банк України, органи державної влади та місцевого самоврядування).

Національний банк України, окрім регулювання, також виступає надавачем платіжних послуг. Органи державної влади та місцевого самоврядування можуть одночасно бути регуляторами, надавачами та користувачами платіжних послуг.

Діяльність суб'єктів у сфері платіжних послуг має як приватно-правовий, так і публічно-правовий характер. Встановлення плати за послуги не виключається, залежно від сфери застосування.

Платіжна послуга є складним явищем, що реалізується через конкретну платіжну операцію, яка може включати внесення, переказ або зняття коштів. Ця діяльність залежить від цілого ряду інструментів: платіжних застосунків, додатків, пристроїв, рахунків та інструментів, визначених Законом про платіжні послуги. Такий широкий набір забезпечує гнучкість та відповідає міжнародним стандартам, зокрема рекомендаціям Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

Важливо, що платіжна операція, відповідно до європейської Директиви 2015/2366 і Закону про платіжні послуги, відокремлена від юридичних зобов'язань між платником та отримувачем. Тобто рух коштів (внесення, переказ, зняття) розглядається автономно від правовідносин між сторонами, що сприяє більш чіткій і прозорій регуляції платіжних процесів.

При цьому особливу увагу заслуговує договір про надання платіжних послуг, який визначає відносини між їхніми надавачами і споживачами. Законодавче унормування цих аспектів є важливим для забезпечення якості та захисту прав учасників платіжного ринку.

Діяльність з надання платіжних послуг поєднує ознаки як публічно-правових, так і цивільно-правових відносин. З одного боку, це взаємодія надавачів послуг із регулятором, яка включає ліцензування, реєстрацію, нагляд і застосування санкцій. З іншого боку, це договірні відносини між надавачами послуг та їх споживачами, регульовані Законом про платіжні послуги. Закон

визначає вимоги до укладання договорів, серед яких письмова форма (паперова або електронна), можливість укладення шляхом приєднання до опублікованої пропозиції, забезпечення доступу до всіх редакцій договорів тощо. Ці правила спрямовані на захист сторін договору та уникнення невизначеностей.

Фінансові платіжні послуги мають низку ознак. Зокрема, вони пов'язані з платіжними рахунками (внесення і зняття коштів, керування рахунком, перекази), виконанням операцій за власний рахунок користувача чи за рахунок кредиту, а також із платіжними інструментами, такими як їх випуск, еквайринг і використання для ініціювання платежів.

Класифікація платіжних послуг може базуватися на різних критеріях: тип надавача (банківські та небанківські установи), вид послуг (фінансові чи нефінансові), форма грошей (готівкові, безготівкові, електронні, цифрові), а також наявність рахунку (із платіжним рахунком чи без нього, включаючи електронні гаманці).

Сучасна цифрова економіка вимагає переосмислення правової бази, зокрема щодо правового статусу учасників ринку, нових фінансових інститутів і механізмів. Це стосується як публічних фондів коштів, які є важливою складовою фінансової системи, так і роботи банків та інших надавачів платіжних послуг в умовах нової конкуренції. У цьому контексті розвиток і вдосконалення як платіжних, так і банківських послуг стає важливим завданням для сучасної фінансової науки.[6]

1.2 Ринок платіжних послуг: суть і функції

Згідно з Законом України "Про платіжні послуги" №1591-IX, ринок платіжних послуг – це система взаємодії суб'єктів, що здійснюють фінансові та нефінансові платіжні послуги, спрямована на забезпечення швидкого, безпечного та зручного обігу коштів у суспільстві. Він охоплює банківські установи, небанківські платіжні організації, операторів поштового зв'язку, установи електронних грошей, суб'єктів державного та місцевого

самоврядування, а також юридичних осіб, що надають нефінансові платіжні послуги.

Ринок платіжних послуг є невід'ємною частиною фінансової системи, яка забезпечує економічну взаємодію між учасниками, спрощує процеси обміну товарами, послугами та грошовими ресурсами. Його основна мета — створити умови для безперебійного, безпечного та ефективного виконання платіжних операцій, які сприяють стабільності та розвитку економіки країни.

Ринок платіжних послуг створює механізми для обробки транзакцій, які є основою функціонування сучасної економіки. Завдяки платіжним системам та інструментам забезпечується швидкість, точність і зручність грошового обігу.

Платіжні послуги забезпечують зв'язок між фізичними особами, підприємствами, державними установами та іншими учасниками ринку, виступаючи своєрідним "посередником" для здійснення розрахунків, як у національній, так і в іноземній валюті.

Закон України "Про платіжні послуги" №1591-IX розрізняє дві ключові категорії:

Фінансові платіжні послуги, до яких належать переказ коштів, емісія платіжних інструментів, управління рахунками, обробка операцій з електронними грошима тощо.

Нефінансові платіжні послуги, які включають інформаційні, технологічні або допоміжні послуги, спрямовані на підтримку функціонування платіжної інфраструктури.

Ринок активно впроваджує інноваційні технології, такі як електронні гаманці, платіжні мобільні додатки, технології безконтактної оплати (NFC), блокчейн тощо. Це дозволяє знизити витрати та забезпечити зручність для кінцевих користувачів.

Функції ринку платіжних послуг

1. Економічна. Забезпечення безперебійного грошового обігу, який підтримує діяльність підприємств, державних установ і громадян.

Ефективна робота ринку платіжних послуг сприяє стабільному економічному зростанню та залученню інвестицій.

2. Соціальна. Платіжні послуги сприяють підвищенню рівня фінансової інклюзії, забезпечуючи доступ до послуг навіть у віддалених регіонах або серед уразливих верств населення. Це стимулює участь громадян у фінансових процесах.
3. Технологічна. Створення сучасної платіжної інфраструктури, яка відповідає міжнародним стандартам і забезпечує можливості для електронних та мобільних платежів.
4. Регуляторна. Платіжні послуги регулюються законодавством, яке встановлює правила гри для всіх учасників ринку, забезпечує прозорість і захист прав споживачів.[20]

Ринок має створювати умови, за яких платіжні послуги будуть доступні для всіх категорій споживачів, незалежно від їхнього географічного місця розташування чи фінансового статусу. Мінімізація ризиків: захист споживачів і надавачів послуг від шахрайства, неправомірного використання даних, технічних збоїв і фінансових втрат. Ринок платіжних послуг має функціонувати за принципами, що відповідають міжнародним стандартам, що дозволяє забезпечити прозорість, конкурентоспроможність і співпрацю з іноземними платіжними системами.

Банки та небанківські установи забезпечують надання основних платіжних послуг, таких як переказ коштів, відкриття рахунків, емісія карток. Платіжні системи створюють технічну платформу для обробки та виконання транзакцій. Національний банк України виступає регулятором і координатором ринку, забезпечуючи ліцензування, моніторинг та встановлення правил для учасників ринку. Користувачі (громадяни, підприємства, держава) є кінцевими споживачами послуг, які підтримують попит і визначають напрямки розвитку ринку.

Переваги сучасного ринку платіжних послуг. Швидкість та зручність. Сучасні технології дозволяють виконувати платежі за лічені секунди, навіть за

кордоном. Зниження витрат. Безготівкові розрахунки зазвичай дешевші за операції з готівкою, що вигідно для бізнесу і споживачів. Безпека. Використання сучасних технологій шифрування та стандартів захисту даних знижує ризики фінансових втрат і шахрайства. Прозорість. Електронні платежі сприяють детінізації економіки, забезпечують контроль за грошовими потоками та спрощують податкове адміністрування.

Таким чином, суть ринку платіжних послуг полягає у створенні прозорого, інноваційного та доступного середовища для здійснення платіжних операцій, яке сприяє економічному та соціальному розвитку країни.

1.3. Механізм взаємодії учасників ринку платіжних послуг

Механізми взаємодії учасників ринку платіжних послуг формуються на основі правових, технічних, економічних та організаційних засобів, що забезпечують ефективність, безпеку та зручність здійснення платіжних операцій. Ці механізми регламентують відносини між усіма учасниками ринку, зокрема надавачами платіжних послуг, користувачами, регуляторами та іншими зацікавленими сторонами.

Основою механізмів взаємодії є регуляторна база. Закон України "Про платіжні послуги" встановлює чіткі правила для ринку, включаючи перелік послуг, вимоги до їх надавачів, процедури ліцензування та контролю, а також стандарти безпеки та захисту прав споживачів. Всі учасники зобов'язані дотримуватися визначених норм, що забезпечує стабільність і довіру до ринку.[21]

Учасники ринку відіграють різні ролі. Надавачі платіжних послуг, до яких належать банки, небанківські фінансові установи, оператори поштового зв'язку та установи електронних грошей, надають послуги з переказу коштів, обслуговування електронних гаманців та інших платіжних операцій. Користувачі цих послуг, включаючи фізичних і юридичних осіб, ініціюють та отримують платіжні послуги через зручні канали. Водночас Національний банк

України виконує функції регулятора, забезпечуючи нагляд, ліцензування та впровадження нормативно-правових актів.

Технічна інфраструктура є важливою складовою механізмів взаємодії. Вона включає платіжні системи, які забезпечують обробку та виконання транзакцій, електронні платформи для обслуговування клієнтів, а також інтеграційні рішення, такі як API, які дозволяють обмін даними між банками, платіжними системами та іншими учасниками ринку.

Процедури виконання платіжних операцій є багатоступеневими. Вони охоплюють ініціацію платежу (наприклад, через мобільний додаток чи платіжний термінал), аутентифікацію та авторизацію операції, обробку транзакції між платіжними системами та установами, і завершення операції із зарахуванням коштів отримувачу.

Фінансова взаємодія між учасниками ринку регулюється договорами, які визначають умови надання послуг, строки виконання операцій, обсяги комісій та відповідальність сторін у разі порушення зобов'язань. Це забезпечує чіткість і передбачуваність відносин між учасниками.

Окремою особливістю є інтеграція фінансових та нефінансових послуг. Нефінансові послуги, такі як інформаційна підтримка чи технічне обслуговування, сприяють ефективній роботі ринку, забезпечуючи обмін даними, управління інформацією про транзакції та підтримку клієнтів.

Для забезпечення ефективної взаємодії застосовуються централізовані реєстри. Національний банк України веде Реєстр надавачів платіжних послуг, який забезпечує прозорість ринку і полегшує моніторинг діяльності його учасників.

Стандарти безпеки є ключовим інструментом захисту даних та запобігання шахрайству. Використовуються сучасні методи шифрування, багаторівнева аутентифікація та стандарти безпеки, такі як PCI DSS. Інноваційні технології, зокрема блокчейн, Big Data та штучний інтелект, підвищують ефективність та швидкість операцій, дозволяючи ринку адаптуватися до сучасних викликів.

Міжнародна співпраця є важливою складовою ринку. Українські платіжні системи інтегровані з міжнародними, такими як SWIFT, VISA та MasterCard, що дозволяє користувачам здійснювати транзакції в межах глобальної фінансової інфраструктури.

Ринок банківських платіжних карток є невід'ємним сегментом ринку платіжних систем, що опосередковує товарно-грошові відносини за допомогою інструментів безготівкових розрахунків. Цей ринок можна розглядати як сукупність економічних відносин, в рамках яких формується попит і пропозиція на послуги здійснення платежів. Він забезпечує зв'язок між економічними суб'єктами, а також формування цін на платіжні послуги.

Функціонування ринку платіжних карток підпорядковується законам вартості, попиту, пропозиції та конкуренції. Його основне завдання — забезпечення безперервності економічних відносин через швидке, безпечне і стабільне проведення платежів. Це дозволяє підвищувати ефективність економічної діяльності, оскільки платіжні картки забезпечують швидке здійснення операцій з мінімальними витратами.

Сучасний ринок платіжних карток характеризується такими властивостями: цілісність, універсальність, стабільність, безпека та ефективність. Ринок включає лише ті елементи, які відповідають певним вимогам і критеріям, і функціонує виключно в безготівковій формі.

Цілісність ринку платіжних карток означає, що всі його елементи — учасники, інфраструктура, процеси і регулювання — працюють разом, створюючи єдину, взаємопов'язану систему. Завдяки цьому досягається безперебійне функціонування платіжних процесів, а також забезпечується надійність та прозорість операцій. Усі учасники, від банків і платіжних систем до торгових точок і користувачів, взаємодіють за чіткими правилами, що забезпечує стабільну роботу системи в цілому.

Універсальність означає здатність ринку платіжних карток задовольняти потреби різних користувачів і дозволяти здійснення різноманітних платіжних операцій у різних ситуаціях. Платіжні картки дозволяють здійснювати покупки

в магазинах, проводити онлайн-платежі, знімати готівку в банкоматах, оплачувати комунальні послуги та інші рахунки. Ця властивість розширює можливості користувачів, оскільки платіжні картки приймаються практично у всіх точках продажу, як фізичних, так і в Інтернеті. Універсальність також передбачає можливість використання карток за межами країни випуску завдяки міжнародним платіжним системам, як-от Visa або Mastercard.

Стабільність ринку платіжних карток означає його здатність функціонувати надійно, незалежно від економічних коливань, технічних збоїв чи зовнішніх факторів. Завдяки наявності розвиненої інфраструктури, надійних систем обробки транзакцій та суворим регуляторним вимогам ринок платіжних карток здатен гарантувати стабільну роботу в умовах високого навантаження та інших зовнішніх впливів. Це знижує ймовірність виникнення збоїв у процесі здійснення платежів, що є важливим для підтримки довіри споживачів і бізнесу.

Безпека є ключовою властивістю ринку платіжних карток, оскільки забезпечення захисту фінансових операцій та особистих даних користувачів має першорядне значення. В сучасних платіжних системах використовуються передові методи захисту, такі як шифрування даних, багатофакторна аутентифікація, чіпові картки EMV, а також технології штучного інтелекту для виявлення шахрайських операцій. Регулярне вдосконалення безпекових механізмів дозволяє знижувати ризики для клієнтів і мінімізувати випадки шахрайства. Норми PCI DSS також забезпечують високий рівень захисту даних при роботі з картками.

Ефективність ринку платіжних карток визначається швидкістю, зручністю та економічністю платіжних операцій. Сучасні платіжні системи оптимізовані таким чином, щоб забезпечувати швидкі транзакції з мінімальною кількістю збоїв. Це також включає економічну ефективність, яка досягається завдяки автоматизації процесів та зниженню транзакційних витрат для користувачів і торгових точок. Завдяки сучасним технологіям та високій пропускній здатності платіжних систем, ринок здатен обробляти велику кількість операцій одночасно без втрати якості сервісу.

Ринок платіжних карток включає лише ті елементи та учасників, які відповідають встановленим вимогам та критеріям, як на національному, так і на міжнародному рівнях. Це стосується банків та фінансових установ, що дотримуються вимог ліцензування і міжнародних стандартів, таких як ISO 8583 для передачі фінансових даних або PCI DSS для забезпечення безпеки транзакцій. Відбір учасників і суворі правила діяльності підвищують надійність ринку та дозволяють створити довірчі відносини між користувачами і постачальниками платіжних послуг.

Сучасний ринок платіжних карток функціонує винятково в безготівковій формі, що дає змогу підвищити зручність розрахунків, знизити витрати на обробку готівки та мінімізувати ризики крадіжок. Безготівкові операції є швидшими та безпечнішими, оскільки автоматизовані процеси та цифрові платіжні системи значно знижують ризик людських помилок і підробок. Це також сприяє розвитку цифрової економіки, що є важливим для держави в контексті зменшення "тіньових" фінансових потоків і посилення контролю над грошовими операціями.

Ефективність ринку платіжних карток безпосередньо впливає на розвиток економіки. Платіжні картки прискорюють товарно-грошові операції, знижують витрати на обслуговування готівкових коштів і підвищують безпеку платежів. Завдяки своїм властивостям, ринок платіжних карток відіграє ключову роль у забезпеченні економічного зростання, підтримуючи інтеграцію національної економіки у світову фінансову систему.[3]

Ринок платіжних послуг є критично важливою складовою сучасної фінансової системи, де взаємодія учасників забезпечує ефективне функціонування всіх платіжних процесів. Даний ринок охоплює різноманітні інструменти та технології, які дозволяють як фізичним, так і юридичним особам здійснювати транзакції швидко та безпечно.

Закон про платіжні послуги визначає три основні види платіжних інструментів: прямий дебет, кредитовий трансфер і електронні платіжні засоби.

Окрім цього, Національний банк України (НБУ) має право встановлювати інші види платіжних інструментів, а також регулювати їх емісію.

Емісія платіжних інструментів відбувається відповідно до договору, укладеного між користувачем і надавачем платіжних послуг. Якщо платіжний інструмент застосовується в платіжній системі, його порядок емісії визначають правила цієї системи, що затверджуються відповідно до законодавства та нормативно-правових актів НБУ.

Порядок використання платіжних інструментів закріплюється в договорі між сторонами. У ньому можуть бути передбачені ліміти на платіжні операції, які узгоджуються між емітентом і користувачем. Правила платіжних систем також деталізують порядок використання цих інструментів.

Еквайринг — це діяльність еквайра (банку чи іншого суб'єкта), яка передбачає обслуговування платіжних операцій, зокрема переказ коштів або видачу готівки через платіжні пристрої. Для цього еквайр укладає договори з отримувачами платежів. Закон також регулює порядок розрахунку комісій за еквайринг, зокрема таких елементів, як інтерчейндж (винагорода між еквайром та емітентом платіжної картки).

НБУ має право втручатися в порядок еквайрингу, якщо це необхідно для захисту прав користувачів, зокрема встановлювати додаткові обмеження.

Згідно закону України про платіжні послуги надавачами платіжних послуг є:

1. банки, включно з філіями іноземних банків;
2. платіжні установи (зокрема, малі платіжні установи);
3. філії іноземних платіжних установ;
4. установи, що працюють з електронними грошима;
5. фінансові установи, уповноважені на надання платіжних послуг;
6. оператори поштового зв'язку;
7. суб'єкти, що надають нефінансові платіжні послуги;
8. Національний банк України;
9. органи державної влади та місцевого самоврядування.

2. Право на надання платіжних послуг мають виключно особи, перелічені в частині першій цієї статті.

3. Особи, зазначені в частині першій цієї статті, можуть здійснювати діяльність із надання фінансових платіжних послуг лише після отримання відповідної ліцензії згідно з цим Законом та за умови їх включення до Реєстру, якщо інше не передбачено цим Законом. Порядок і умови отримання ліцензії визначаються цим Законом і нормативно-правовими актами Національного банку України.

4. Банки здійснюють надання платіжних послуг на основі банківської ліцензії без необхідності отримання окремої ліцензії відповідно до цього Закону. Порядок надання таких послуг регулюється цим Законом та Законом України "Про банки і банківську діяльність".

Банки можуть надавати платіжні послуги (за винятком послуг, пов'язаних із випуском та виконанням платіжних операцій з електронними грошима) без включення до Реєстру.

Для здійснення платіжних послуг із випуску та виконання операцій з електронними грошима, зокрема відкриття й обслуговування електронних гаманців, банки зобов'язані бути включеними до Реєстру як емітенти електронних грошей.

5. Платіжні установи, оператори поштового зв'язку та установи електронних грошей мають право надавати всі або окремі фінансові платіжні послуги за умови, що ці послуги зазначені у їхніх ліцензіях відповідно до цього Закону, а також якщо такі установи включені до Реєстру.

Малі платіжні установи, отримавши ліцензію відповідно до цього Закону та будучи внесеними до Реєстру, мають право надавати всі або окремі фінансові платіжні послуги, за винятком послуг з емісії платіжних інструментів та послуг із випуску та виконання операцій з електронними грошима. При цьому вони повинні дотримуватися обмежень, передбачених цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Платіжні установи (крім малих), оператори поштового зв'язку та установи електронних грошей можуть надавати фінансові платіжні послуги, якщо вони є валютними операціями, лише за наявності відповідної ліцензії Національного банку України на здійснення валютних операцій згідно із Законом України "Про валюту і валютні операції" та у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Національного банку України.

6. Фінансова установа, що має право надавати платіжні послуги, може здійснювати таку діяльність за умови, що це право передбачене в її ліцензії відповідно до законодавства, яке регулює окремі ринки фінансових послуг, а також якщо установа включена до Реєстру.

Інші правила щодо можливого суміщення надання фінансових платіжних послуг фінансовими установами можуть бути встановлені законами про регулювання окремих ринків фінансових послуг та нормативно-правовими актами Національного банку України.

7. Платіжна установа (включно з малою) та установа електронних грошей набувають статусу фінансової установи з моменту їх включення до Реєстру.

8. Філія іноземної платіжної установи має право надавати всі або окремі платіжні послуги за умови акредитації відповідно до цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України. Діяльність філії регулюється вимогами законодавства України та нормативно-правовими актами Національного банку України для платіжних установ (крім малих платіжних установ). У разі, якщо філія здійснює послуги з випуску та виконання операцій з електронними грошима, вона підпорядковується вимогам, встановленим для установ електронних грошей.

9. Органи державної влади або місцевого самоврядування мають право надавати окремі платіжні послуги в межах своєї компетенції, визначеної законом, без отримання ліцензії, за умови їх включення до Реєстру.

10. Національний банк України здійснює надання платіжних послуг без необхідності отримання ліцензії чи включення до Реєстру. Водночас перелік таких послуг визначений цим Законом.

11. Юридичні особи можуть надавати нефінансові платіжні послуги без отримання ліцензії відповідно до цього Закону, якщо вони включені до Реєстру як надавачі нефінансових платіжних послуг.

12. Юридична особа, яка планує здійснювати діяльність із надання однієї чи кількох нефінансових або обмежених платіжних послуг, повинна відповідати вимогам, встановленим для таких надавачів цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України, і дотримуватись цих вимог протягом усього періоду діяльності.

13. Особи, які здійснюють діяльність без отримання ліцензії та/або без включення до Реєстру, якщо це є обов'язковою умовою відповідно до цього Закону, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

14. Національний банк України формує перелік осіб, щодо яких органи державної влади України надали відомості про надання ними платіжних послуг (зокрема, обмежених платіжних послуг) із порушенням вимог авторизації. Цей перелік публікується на офіційному вебсайті Національного банку України.

Щоб зрозуміти механізм взаємодії учасників ринку платіжних послуг, розглянемо більш глибоко його структуру, особливості взаємодії між суб'єктами ринку, законодавче забезпечення, різновиди платіжних інструментів та сервісів, етапи платіжного процесу, а також технології та безпеку, що є основою для їх роботи.

Механізм ринку платіжних послуг формується завдяки взаємодії багатьох учасників, кожен з яких відіграє специфічну роль у платіжних процесах: Банки є основними постачальниками платіжних послуг. Вони надають послуги, що включають розрахункові рахунки, грошові перекази, карткові платежі та обслуговування транзакцій. Організації, які розробляють платіжні системи і підтримують мережі для обробки платіжних транзакцій. Найвідомішими є Visa, Mastercard, PayPal, а також національні системи, як, наприклад, НСП «Простір»

в Україні. Платіжні системи забезпечують інфраструктуру для здійснення транзакцій і беруть на себе роль посередника між банками.

Фінтех-компанії стали важливим елементом сучасного ринку платіжних послуг, надаючи інноваційні платіжні сервіси, такі як цифрові гаманці (Apple Pay, Google Pay), миттєві перекази (Revolut, Monzo) тощо. Постачальники платіжної інфраструктури, які займаються технічною підтримкою платіжних систем, зокрема, процесингом транзакцій, обслуговуванням платіжних терміналів і банкоматів.

Основними користувачами платіжних послуг є фізичні особи та підприємства, які користуються різними формами платіжних інструментів для здійснення фінансових операцій.

Регуляторна база ринку платіжних послуг є основою для забезпечення його стабільності, безпеки та надійності. Державні органи впроваджують правові норми, які регулюють діяльність платіжних інституцій і захищають інтереси клієнтів. Національні законодавчі акти в Україні існує законодавство, що визначає правила діяльності банків, платіжних систем і фінансових установ, таких як Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні».

Деякі ключові правила та вимоги цього закону: Для діяльності на ринку платіжних послуг банки та інші фінансові установи повинні отримати ліцензію або пройти процедуру реєстрації в Національному банку України (НБУ). Ліцензування також поширюється на платіжні системи, їх операторів та інші елементи платіжної інфраструктури. Встановлюються чіткі вимоги щодо функціонування платіжних систем, включаючи забезпечення прозорості операцій, захисту даних користувачів і безпеки здійснення платежів. Платіжні системи мають працювати в умовах, які забезпечують стабільність і надійність фінансових операцій, а також мають дотримуватися норм міжнародного стандарту безпеки PCI DSS.

Закон визначає, як мають здійснюватися грошові перекази між учасниками ринку: вони повинні відбуватися своєчасно, без затримок, згідно з чітко визначеними строками та правилами. Всі транзакції повинні фіксуватися в

платіжних системах, а учасники ринку зобов'язані дотримуватися вимог щодо документування і звітування таких операцій. Закон встановлює вимоги до інформування клієнтів про умови платіжних послуг, тарифи, порядок і строки здійснення операцій, включаючи механізми захисту користувачів від шахрайства.

Платіжні системи і банки зобов'язані забезпечувати високий рівень конфіденційності даних клієнтів і приймати заходи з захисту від несанкціонованого доступу. Платіжні системи повинні запроваджувати та дотримуватися вимог щодо верифікації користувачів. Всі учасники платіжного ринку повинні виконувати процедури фінансового моніторингу і звітування для виявлення підозрілих транзакцій з метою запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Закон дозволяє використання електронних документів і підписів в обробці платіжних операцій, що підвищує швидкість і зручність обслуговування клієнтів.

Електронні документи, що застосовуються у платіжних операціях, повинні відповідати вимогам захисту даних і автентифікації. НБУ виконує функції регулятора і контролера в сфері платіжних систем, видаючи нормативні акти та контролюючи їх виконання. Також НБУ відповідає за моніторинг і нагляд за діяльністю учасників платіжного ринку та платіжних систем для забезпечення їх надійної і стабільної роботи. Закон передбачає стандарти і технічні вимоги для забезпечення сумісності між різними платіжними системами, що полегшує здійснення транзакцій та обмін інформацією між ними. Це включає застосування загальних протоколів передачі даних, що забезпечує безперебійне функціонування платіжних операцій між різними системами.

У кожній країні діє фінансовий регулятор, який контролює діяльність постачальників платіжних послуг, як от Національний банк України, який видає ліцензії, встановлює вимоги до діяльності платіжних установ і проводить моніторинг ринку.

Всі платіжні операції проходять через низку етапів, які включають ініціацію, аутентифікацію, авторизацію, кліринг та розрахунки, що дозволяє здійснювати платіжний процес швидко і без збоїв: Ініціювання платежу: Платник ініціює платіж через банківський додаток, платіжний термінал чи інтернет-банкінг. Аутентифікація: Процедура, яка підтверджує особу платника, включає паролі, біометрію або багатофакторну аутентифікацію. Авторизація: Процес перевірки наявності коштів на рахунку платника та підтвердження дозволу на здійснення операції. Кліринг і розрахунки: Після авторизації проводяться кліринг та міжбанківські розрахунки – це взаємозаліки між банками, які відбуваються через національну платіжну систему або спеціальні міжбанківські платформи. Підтвердження транзакції: Після завершення всіх етапів клієнт і отримувач коштів отримують підтвердження про успішне здійснення платежу.

Сучасна платіжна інфраструктура є основою швидкої та безпечної обробки транзакцій і включає: Процесингові центри, які здійснюють обробку платежів для банків і платіжних систем. Вони обробляють транзакції і забезпечують захист від шахрайства. Центри обробки даних: Платіжні дані обробляються в спеціалізованих центрах, які підтримують високі стандарти кібербезпеки. Мобільні платформи: Мобільні додатки та інтернет-банкінг стали основним інструментом для клієнтів, які бажають здійснювати платежі, керувати рахунками або отримувати інформацію про залишок. Інноваційні технології: Використання штучного інтелекту, блокчейну, біометрії, що забезпечують високий рівень захисту, а також аналітику транзакцій для виявлення шахрайства.

Безпека платіжних послуг є пріоритетом для всіх учасників ринку, оскільки вона дозволяє уникнути ризиків втрати коштів або доступу до персональних даних: Захист персональних даних: Закони, як GDPR, забезпечують захист даних клієнтів, контролюючи їх збирання, зберігання та передачу. Стандарти PCI DSS: Використання стандартів PCI DSS, які гарантують безпеку операцій із платіжними картками та захист інформації про

клієнтів. Багатофакторна аутентифікація: Це поєднання кількох рівнів захисту, наприклад, пароля та біометричних даних (відбитка пальця чи розпізнавання обличчя). Протидія шахрайству: Використання технологій AI та машинного навчання для моніторингу підозрілих транзакцій і мінімізації ризиків шахрайства.

Основні переваги платіжних послуг включають зручність, економію часу та швидкість транзакцій. Але є також виклики:

-Переваги: Безготівкові платежі знижують потребу в готівці, роблять транзакції швидшими і зручнішими, що сприяє розвитку цифрової економіки.

-Виклики: Швидке технологічне оновлення вимагає постійних інвестицій, а кіберзагрози та регуляторні зміни створюють додаткові вимоги до учасників ринку.

Ринок платіжних послуг постійно розвивається завдяки новим технологіям і змінюється відповідно до потреб споживачів. Спільна робота всіх учасників, дотримання регуляторних норм та впровадження сучасних технологій дозволяє підвищувати зручність і безпеку платежів, створюючи надійну фінансову екосистему.[4]

Висновки до розділу 1

Платіжні послуги стали невід'ємною частиною сучасної фінансової системи, забезпечуючи зручність, швидкість і безпеку проведення транзакцій як для фізичних, так і для юридичних осіб. Їх основна сутність полягає в можливості здійснення безготівкових розрахунків і управління фінансами, що дозволяє мінімізувати потребу в готівці й скорочує витрати на обробку платежів. Сучасні платіжні послуги мають широкий спектр: від внутрішньо- та міжбанківських переказів, міжнародних транзакцій, операцій із платіжними картками до цифрових платежів, інтернет- і мобільного банкінгу. Вони дозволяють споживачам і підприємствам ефективно керувати фінансами й забезпечують економічну стабільність.

Ринок платіжних послуг — це динамічна система, яка відповідає економічним потребам суспільства та сприяє зростанню економіки шляхом забезпечення доступу до фінансових ресурсів, мінімізації витрат на обслуговування готівки і підвищення безпеки фінансових операцій. Історичний розвиток ринкових відносин показує, як складалася сучасна інфраструктура ринку платіжних послуг, де кожен учасник виконує певну роль і сприяє досягненню ринкової рівноваги. Завдяки ефективному ціноутворенню і вільній конкуренції ринок платіжних послуг є стабільним механізмом, що сприяє інтеграції національної економіки у світову фінансову систему.

Механізм взаємодії учасників ринку платіжних послуг забезпечується злагодженою роботою банків, фінансових посередників, фінтех-компаній, платіжних систем та регуляторних органів, які створюють і підтримують платіжну інфраструктуру, зокрема, процесинг транзакцій, обслуговування банкоматів та платіжних терміналів. Регуляторне забезпечення виступає гарантом безпеки, стабільності та прозорості всіх платіжних процесів, а технологічні інновації, такі як цифрові гаманці, миттєві перекази та QR-платежі, дозволяють ефективно реагувати на змінні потреби користувачів.

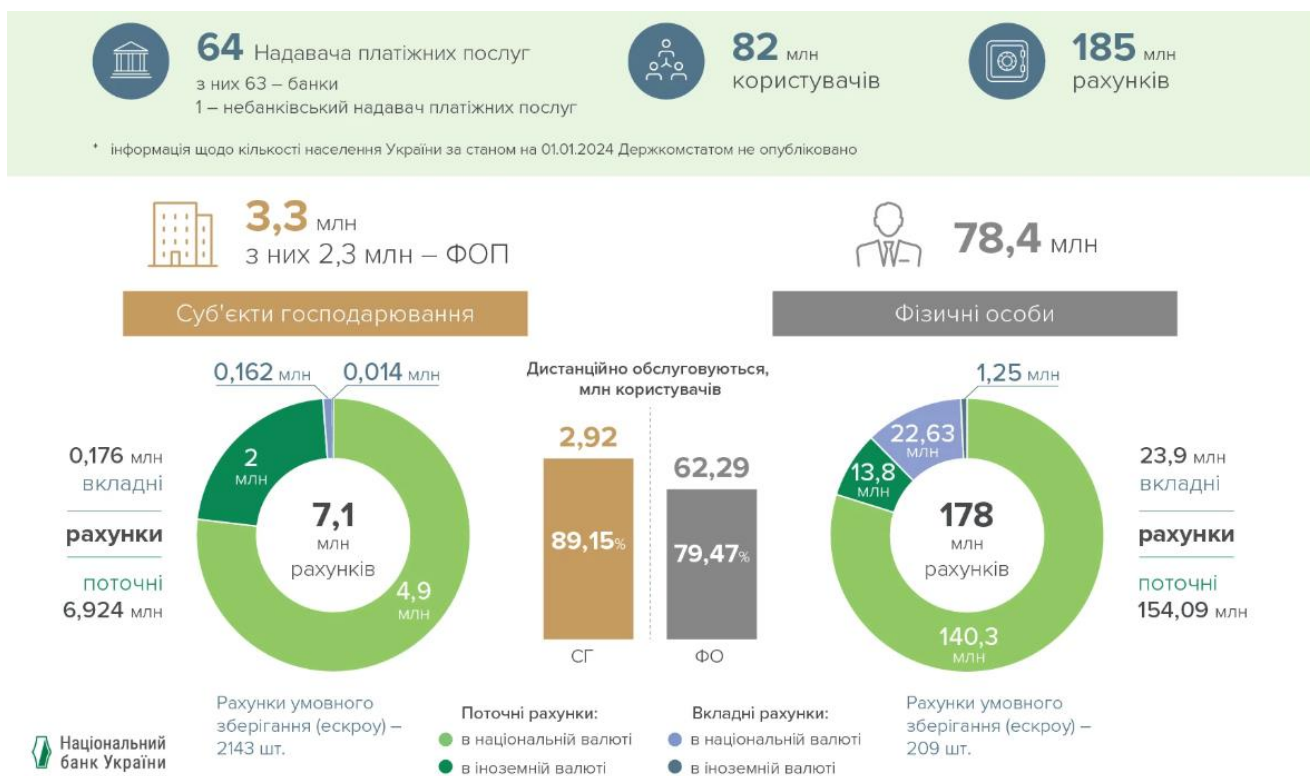
Сучасний ринок платіжних послуг сприяє економічному зростанню, розширюючи можливості безготівкових розрахунків, знижуючи витрати на обробку платежів і підвищуючи ефективність обміну. Це є запорукою фінансової інклюзивності, розвитку цифрової економіки та вдосконалення фінансової взаємодії на глобальному рівні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз структури та обсягів операцій ринку платіжних послуг в Україні

Розглянемо статистику Національного банку України щодо кількості користувачів банківських послуг та відкритих рахунків станом на 1 січня 2024 року (рис.2.1).

Рис. 2.1. Кількість користувачів банківських послуг та відкритих рахунків станом на 1 січня 2024 року

Загальна кількість користувачів: 82 млн. Загальна кількість рахунків: 185 млн. Загальна кількість клієнтів серед суб'єктів господарювання: 3,3 млн, з яких: 2,3 млн — фізичні особи-підприємці (ФОП). Всього відкрито 7,1 млн

рахунків, з них: 6,924 млн — поточні рахунки. 0,176 млн — вкладні рахунки. 2 тис. рахунків умовного зберігання (ескроу).

Кількість фізичних осіб-клієнтів: 78,4 млн. Всього відкрито 178 млн рахунків, з яких: 154,09 млн — поточні рахунки. 23,9 млн — вкладні рахунки. 209 рахунків умовного зберігання (ескроу).

У суб'єктів господарювання: 89,15% рахунків відкриті в національній валюті. 10,85% рахунків — у іноземній валюті. У фізичних осіб: 79,47% рахунків у національній валюті. 20,53% рахунків — у іноземній валюті.

У суб'єктів господарювання дистанційно обслуговуються 2,92 млн користувачів, що становить 89,15%. У фізичних осіб дистанційно обслуговуються 62,29 млн клієнтів, що становить 79,47%.

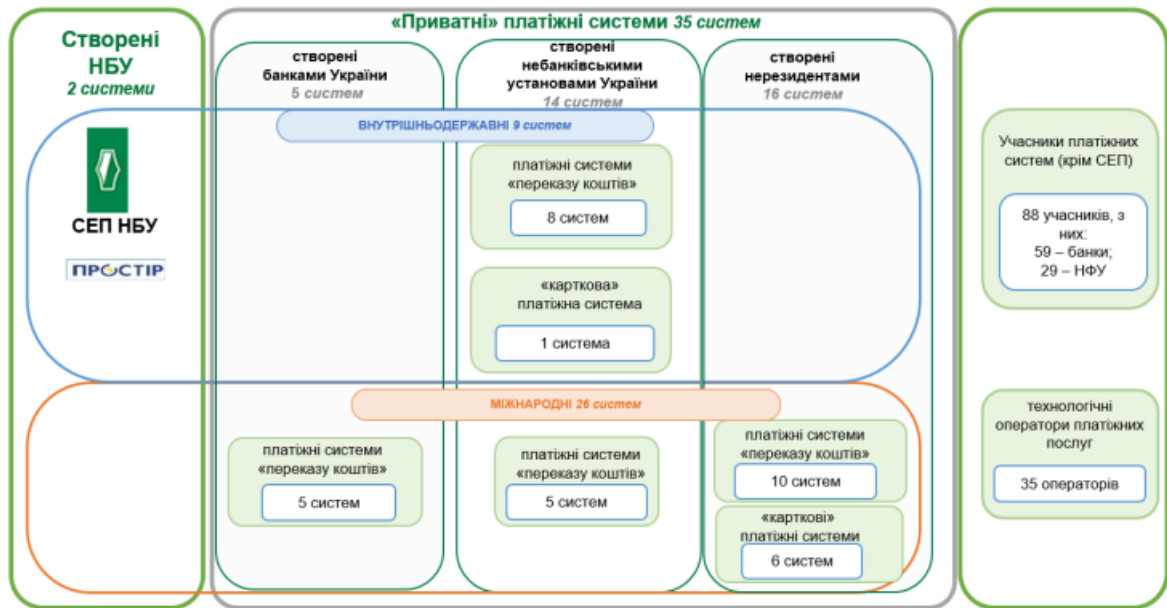
У структурі рахунків значну більшість як у суб'єктів господарювання (97,52%), так і у фізичних осіб (86,6%) становлять поточні рахунки. Більшість клієнтів як серед фізичних осіб, так і серед суб'єктів господарювання активно користуються онлайн-банкінгом.

Основна частина рахунків відкриті в національній валюті, що підкреслює перевагу гривні у банківських операціях. Фізичні особи мають суттєво більше рахунків, що свідчить про широку доступність та використання банківських послуг.

Звіт демонструє активне використання банківських послуг як фізичними, так і юридичними особами, а також тенденцію до зростання ролі дистанційного обслуговування.[]

Нагляд за платіжною інфраструктурою в Україні здійснюється Національним банком відповідно до норм Закону про платіжні послуги, а також у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Національного банку.

Суб'єкти платіжних систем: оператори, учасники платіжних систем та розрахункові банки. Технологічні оператори платіжних послуг: постачальники технологічних рішень для платіжних систем та окремих надавачів платіжних послуг.

Рис. 2.2. Платіжний ландшафт в Україні станом на 01 січня 2024 року

Станом на 1 січня 2024 року в Україні функціонують:

37 Платіжних систем, з яких:

-2 державні платіжні системи (одна з них – системно важлива платіжна система СЕП).

-19 платіжних систем, створених резидентами (5 банківських і 14 небанківських).

-16 платіжних систем, створених нерезидентами.

-88 учасників платіжних систем (окрім СЕП).

-35 технологічних операторів платіжних послуг.

Протягом 2023 року шість внутрішньобанківських платіжних систем припинили свою діяльність, включаючи:

-FREESEND, За мить, Raiffeisen Express, АКОРДБАНКУКСПРЕС, Металкарт, Миттєвий переказ.

Також із Реєстру платіжної інфраструктури виключено:

-7 внутрішньобанківських систем ("LIME MONEY", "LEO", "УКРКАРТ", "ІнтерПейСервіс", "FLASHPAY", "Поштовий переказ", "РОЗРАХУНКОВА ФОНДОВА СИСТЕМА").

-4 міжнародні системи-резиденти ("TELEGRAF", "IBOX MONEY TRANSFER", "ГлобалМані", "CORDPAY").

Ці зміни відбулися через оновлення законодавства, яке передбачає, що платіжна система повинна включати щонайменше трьох прямих учасників, виключаючи оператора та розрахунковий банк, якщо вони виконують функції учасників системи.

Законодавство більше не зобов'язує надавачів платіжних послуг обов'язково бути учасниками платіжних систем. Вони можуть здійснювати платіжні операції через системи, учасниками яких є, або залучати інших провайдерів як посередників.

Основні показники діяльності платіжної інфраструктури у 2023 році

На території України активно працювали:

-Система міжбанківських розрахунків (СЕП).

-6 карткових платіжних систем.

-26 платіжних систем переказу коштів.

Обсяги операцій (травень–грудень 2023 року): Через СЕП: 136,4 трлн грн (97,1% загальної суми операцій у межах країни). Через карткові платіжні системи: 4,8 млрд транзакцій (84,2% від усіх платежів).

Динаміка обсягів операцій за роками: У 2021 році через СЕП проведено 40,3 трлн грн платежів. У 2022 році – 107 трлн грн. У 2023 році – 136,4 трлн грн, що свідчить про значне зростання обсягів операцій.

Графіки також демонструють, що найбільше платежів і переказів за кількістю було виконано через карткові платіжні системи.

Система електронних платежів (СЕП) є системно важливою платіжною системою в Україні. Її створено Національним банком для здійснення міжбанківських платіжних операцій у національній валюті через рахунки, відкриті в Національному банку.

Станом на 1 січня 2024 року учасниками СЕП були: 64 банки України, Державна казначейська служба України, Національний банк України.

З 1 квітня 2023 року запроваджено нову версію СЕП, яка працює на базі міжнародного стандарту ISO 20022. Основні характеристики нового покоління:

-Режим роботи 24/7: міжбанківські платежі виконуються цілодобово без перерв, а перехід між календарними днями відбувається миттєво.

-Сучасні технології: впровадження нових програмних і технічних засобів дозволило зробити платіжні операції швидшими, зручнішими та безпечнішими.

-Автоматизація та швидкість обробки платежів: стандарт ISO 20022 забезпечив підвищення рівня обслуговування учасників та їхніх клієнтів.

У 2023 році через СЕП було забезпечено понад 98% міжбанківських платежів у національній валюті, що свідчить про її ключову роль у фінансовій системі держави.

Результати роботи СЕП у 2023 році

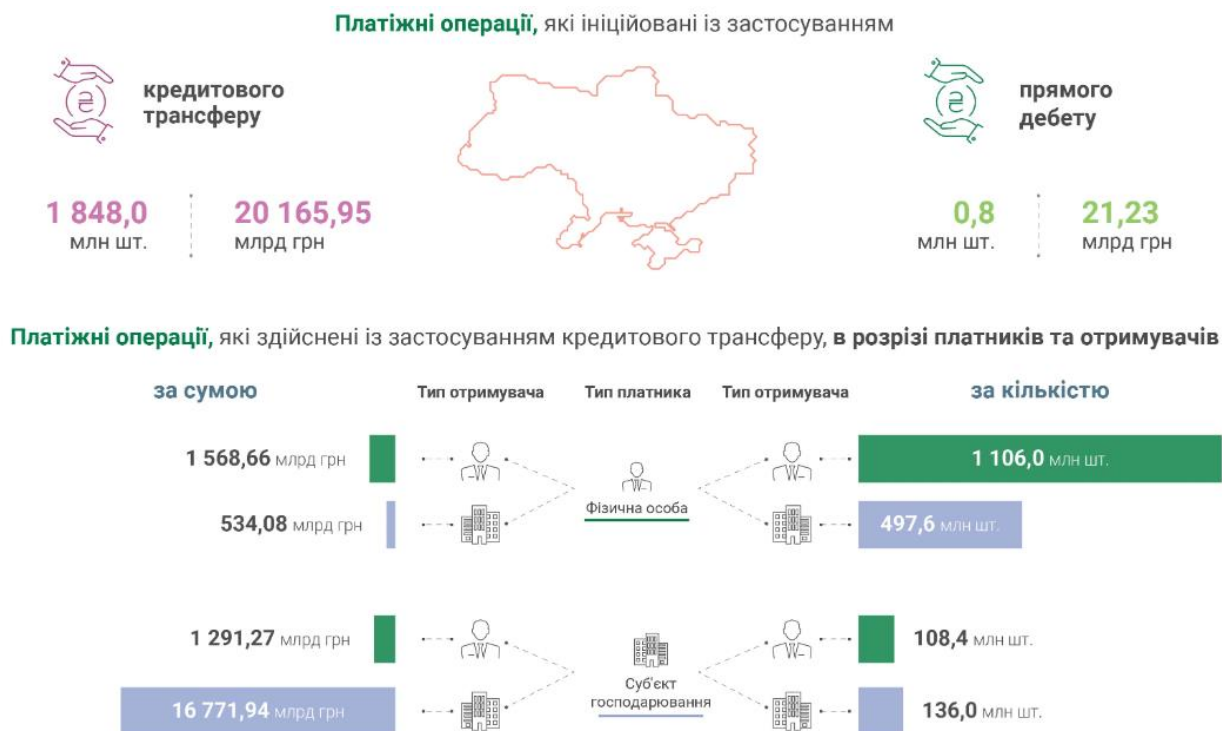
-Кількість оброблених платежів: 422,8 млн.

-Сума оброблених платежів: 209,9 трлн грн.

У порівнянні з 2022 роком кількість платежів зросла на 16,5%, а сума платежів збільшилася на 57,9%. Кількість платежів із поточних рахунків зросла на 33,8 млн транзакцій (+21,5%). Кількість платежів із поточних рахунків фізичних осіб збільшилася на 23,4 млн транзакцій (+76,5%). Із цієї кількості 17,1 млн транзакцій було спрямовано на рахунки суб'єктів господарювання . У середньому за день СЕП обробляла 1,6 млн. платежів, на суму в 792,2 млрд грн.[33]

Аналіз платіжних операцій в межах України з використанням кредитового трансферу та прямого дебету за перше півріччя 2024 року демонструє значну активність у фінансовій системі країни. Розглянемо ключові аспекти.

Рис. 2.3. Платіжні операції в межах України із застосування кредитового трансферу та прямого дебету, 1півріччя 2024 року.[11]

-Кредитовий трансфер – найпопулярніший платіжний інструмент, його обсяг склав 1 848 млн операцій на суму 20 165,95 млрд грн. Це свідчить про значну частку транзакцій, які ініціюються через банки та інші фінансові установи, і вказує на активне використання цифрових платежів серед населення та бізнесу.

-Прямий дебет – менш розповсюджений інструмент, з обсягом всього 0,8 млн операцій, але сума операцій досить значна – 21,23 млрд грн. Це може означати, що прямий дебет використовується для більших платежів, таких як регулярні платежі за комунальні послуги, кредити, або корпоративні платежі.

Кредитовий трансфер є основним способом розрахунків як серед фізичних осіб, так і бізнесу. Згідно з даними:

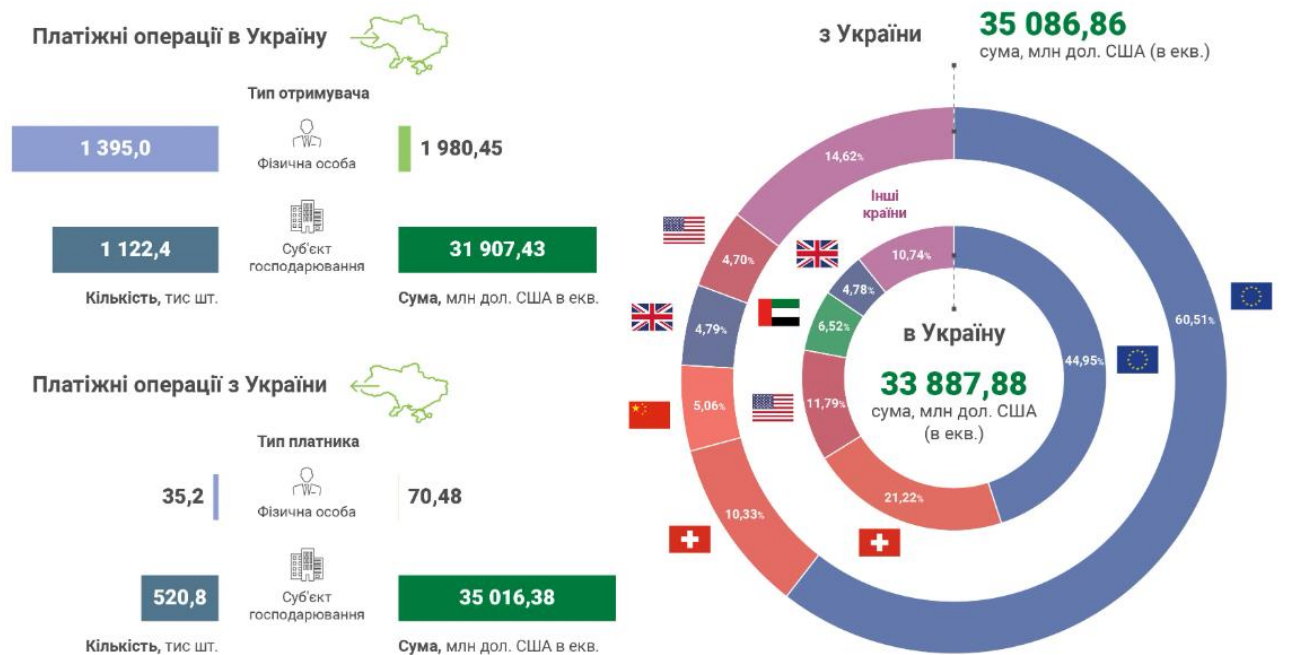
Платежі від фізичних осіб до суб'єктів господарювання: Найбільша частка за кількістю – 1 106 млн транзакцій, що свідчить про часте використання кредитового трансферу для роздрібних платежів, наприклад, покупок в інтернет-магазинах, оплати послуг та комунальних рахунків.

Платежі між суб'єктами господарювання: За обсягом ці операції посідають вагоме місце – 1 291,27 млрд грн. Це підтверджує активність малого, середнього та великого бізнесу, що використовує безготівкові платежі в комерційній діяльності.

Обсяг операцій у 16 771,94 млрд грн показує сильний розвиток цифрових платіжних систем та довіру до них. Розподіл за типами платників та отримувачів свідчить про адаптованість населення та бізнесу до цифрових розрахунків, а також вказує на зростаючу роль фінансових технологій в Україні. Особливо показовим є високий обсяг платежів фізичних осіб бізнесу, що підтверджує зростання популярності безготівкових розрахунків у роздрібному сегменті.

Загалом ці дані демонструють активне впровадження електронних фінансових послуг в Україні. Висока кількість операцій та значний обсяг транзакцій свідчать про зростання довіри до цифрових платіжних інструментів, що створює сприятливі умови для подальшого розвитку фінансових технологій в країні.

На рис. 2.3 представлені дані щодо транскордонних платіжних операцій із використанням кредитового трансферу за перше півріччя 2024 року, які показують важливі аспекти міжнародних фінансових потоків України.

Рис. 2.4. Транскордонні платіжні операції із застосування кредитного трансферу, 1 півріччя 2024 року.[12]

Платежі в Україну склали загалом 33 887,88 млн дол. США в еквіваленті, що свідчить про значні надходження із-за кордону. Основними отримувачами є суб'єкти господарювання (31 907,43 млн дол.), що свідчить про великий обсяг міжнародної торгівлі та інвестицій. Надходження фізичним особам (1 980,45 млн дол.) можуть включати грошові перекази від родичів, зарплати працівників за кордоном та інші особисті надходження.

Платежі з України загалом склали 35 086,86 млн дол. США, де основний обсяг також припадає на суб'єкти господарювання (35 016,38 млн дол.), що вказує на великий обсяг імпорتنих операцій та бізнес-транзакцій з іноземними партнерами. Платежі фізичних осіб з України (70,48 млн дол.) є порівняно незначними, що може вказувати на менш активну участь громадян у міжнародних транзакціях, таких як інвестування, купівля іноземних товарів або послуг.

Основним джерелом надходжень в Україну є Європейський Союз (60,51%), що вказує на тісні економічні зв'язки з європейськими країнами, можливо, через торгівлю, інвестиції та фінансову підтримку.

США займають другу позицію за часткою надходжень (10,33%), що також підтверджує стратегічне партнерство та економічну співпрацю. Швейцарія посідає значну частку (21,22%), що може вказувати на присутність інвестиційних потоків, а також на значну роль швейцарських банків у проведенні міжнародних операцій. Інші країни (зокрема Велика Британія, Китай, ОАЕ, Канада) мають менші частки, але також є важливими партнерами. Наприклад, Китай – один із основних торгових партнерів України, а Велика Британія може виступати як інвестиційний партнер.

Значна роль ЄС у платежах в Україну підтверджує стратегічне значення європейського ринку для української економіки. Перекази із США та Швейцарії підкреслюють важливість цих країн як партнерів у фінансовій і торговельній сфері.

Великий обсяг транскордонних операцій суб'єктів господарювання свідчить про активну участь українського бізнесу в міжнародній торгівлі та інтеграцію України у світову економіку.

Помірні обсяги транзакцій фізичних осіб (як до України, так і з України) можуть вказувати на відносно низький рівень особистих міжнародних фінансових переказів, але це може бути зумовлено або економічною ситуацією, або особливостями платіжної інфраструктури.

Загалом, ці дані свідчать про те, що Україна активно залучена у міжнародні фінансові процеси, а економічні зв'язки з Європейським Союзом та іншими країнами є критично важливими для розвитку української економіки.

Нагляд за платіжною інфраструктурою в Україні здійснюється Національним банком відповідно до норм Закону про платіжні послуги, а також у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Національного банку.

Суб'єкти платіжних систем: оператори, учасники платіжних систем та розрахункові банки. Технологічні оператори платіжних послуг: постачальники технологічних рішень для платіжних систем та окремих надавачів платіжних послуг.

2.2. Аналіз діяльності СЕП НБУ

Система електронних платежів (СЕП) є системно важливою платіжною системою в Україні. Її створено Національним банком для здійснення міжбанківських платіжних операцій у національній валюті через рахунки, відкриті в Національному банку.

Станом на 1 січня 2024 року учасниками СЕП були: 64 банки України, Державна казначейська служба України, Національний банк України.

З 1 квітня 2023 року запроваджено нову версію СЕП, яка працює на базі міжнародного стандарту ISO 20022. Основні характеристики нового покоління:

- Режим роботи 24/7: міжбанківські платежі виконуються цілодобово без перерв, а перехід між календарними днями відбувається миттєво.

- Сучасні технології: впровадження нових програмних і технічних засобів дозволило зробити платіжні операції швидшими, зручнішими та безпечнішими.

- Автоматизація та швидкість обробки платежів: стандарт ISO 20022 забезпечив підвищення рівня обслуговування учасників та їхніх клієнтів.

У 2023 році через СЕП було забезпечено понад 98% міжбанківських платежів у національній валюті, що свідчить про її ключову роль у фінансовій системі держави.

Результати роботи СЕП у 2023 році

- Кількість оброблених платежів: 422,8 млн.

- Сума оброблених платежів: 209,9 трлн грн.

Динаміка обсягів операцій за роками: У 2021 році через СЕП проведено 40,3 трлн грн платежів. У 2022 році – 107 трлн грн. У 2023 році – 136,4 трлн грн, що свідчить про значне зростання обсягів операцій.

У порівнянні з 2022 роком кількість платежів зросла на 16,5%, а сума платежів збільшилася на 57,9%. Кількість платежів із поточних рахунків зросла на 33,8 млн транзакцій (+21,5%). Кількість платежів із поточних рахунків фізичних осіб збільшилася на 23,4 млн транзакцій (+76,5%). Із цієї кількості

17,1 млн транзакцій було спрямовано на рахунки суб'єктів господарювання . У середньому за день СЕП обробляла 1,6 млн. платежів, на суму в 792,2 млрд грн.[38]

Національний банк постійно вдосконалює СЕП, враховуючи сучасні виклики, потреби фінансового ринку та інновації в платіжній інфраструктурі. Зокрема, у 2023 році було акцентовано на таких аспектах:

1. Підвищення кіберзахисту: для забезпечення надійної роботи СЕП запроваджено нові механізми захисту даних і протидії кіберзагрозам. Удосконалено системи моніторингу безпеки та впроваджено протоколи швидкого реагування на інциденти.
2. Підтримка сталого розвитку: інтеграція стандарту ISO 20022 дала змогу не лише автоматизувати процеси, а й зменшити паперовий документообіг, сприяючи екологічній відповідальності.
3. Розширення функціоналу: учасники системи отримали доступ до нових інструментів для проведення аналітики, прогнозування та управління фінансовими потоками. Це дозволяє підвищити ефективність управління ресурсами як у банківському, так і в державному секторах.
4. Інтеграція з міжнародними системами: стандартизація процесів згідно з ISO 20022 полегшила взаємодію з іноземними платіжними системами, відкриваючи можливості для розвитку міжнародних розрахунків.

СЕП залишається центральним елементом української фінансової інфраструктури, забезпечуючи стабільність і безперервність міжбанківських розрахунків. Завдяки постійному оновленню та вдосконаленню система готова до подальшого розвитку відповідно до потреб сучасної цифрової економіки України.

Національний банк визначив низку стратегічних напрямів розвитку СЕП, які мають на меті посилити її роль у фінансовій системі України та підвищити ефективність роботи учасників ринку:

1. Розширення спектра послуг: передбачено інтеграцію нових сервісів, таких як миттєві платежі за технологією QR-кодів, розширення

можливостей для здійснення масових платежів та підтримка інноваційних фінансових продуктів.

2. Підтримка інклюзії: впроваджуватимуться рішення, спрямовані на полегшення доступу до фінансових послуг для населення, зокрема в регіонах із недостатнім покриттям банківськими послугами.
3. Гармонізація із стандартами ЄС: СЕП активно адаптується до європейських платіжних стандартів у межах інтеграції України до єдиного європейського платіжного простору (SEPA). Це сприятиме підвищенню прозорості та зручності міжнародних розрахунків.
4. Подальша автоматизація: завдяки штучному інтелекту та технологіям машинного навчання буде вдосконалено процеси моніторингу транзакцій і аналізу фінансових потоків, що забезпечить вищий рівень безпеки та оптимізації операцій.
5. Зміцнення стійкості: у фокусі залишатиметься підвищення надійності СЕП через впровадження багаторівневих механізмів резервування даних і покращення стійкості до потенційних технічних чи кіберзагроз.
6. Цифрова валюта: інтеграція з цифровою валютою центрального банку (CBDC) стане важливим етапом у модернізації платіжної інфраструктури. Це забезпечить ще швидші й дешевші розрахунки, зокрема в державному секторі та при розподілі соціальних виплат.

Завдяки високій надійності та гнучкості, СЕП є невід'ємним елементом забезпечення стабільності фінансової системи України. Її функціонування дозволяє ефективно виконувати міжбанківські платежі навіть у складних економічних умовах. Це підтверджують як зростання обсягів операцій, так і активна участь системи у стратегічних ініціативах держави.

Важливим завданням залишається підтримка довіри учасників ринку та міжнародних партнерів до СЕП як ключового інструмента фінансових розрахунків. Розширення функціоналу, інтеграція з новими технологіями та підтримка стабільності сприятимуть подальшому зміцненню її позицій у платіжній інфраструктурі України.

Рис. 2.5. Робота СЕП за 2023 рік

Станом на 1 січня 2024 року СЕП об'єднує 63 банки України, Державну казначейську службу України та Національний банк України, забезпечуючи надійну інфраструктуру для міжбанківських платежів у національній валюті.

Протягом 2023 року через СЕП було проведено 422,8 млн платежів загальною сумою 209 923 млрд грн, що свідчить про її ключову роль у фінансовій системі держави. З цієї кількості 186 млн платежів було здійснено між рахунками різних банків, а 16 491 млрд грн із загального обсягу припало на операції між клієнтами цих банків.

У середньому щодня через СЕП проходило понад 1,2 млн платежів із загальною сумою близько 617 млрд грн, що демонструє високу операційну активність системи. Середньоденний залишок коштів на рахунках учасників становив 267 млрд грн, що підтверджує стабільність роботи системи.

Структура платежів: 41% платежів становили невеликі суми до 1 тис. грн, що вказує на популярність СЕП серед малого бізнесу та фізичних осіб. 55% припадало на платежі у діапазоні від 1 тис. до 100 тис. грн, що є типовим для

середнього бізнесу та розрахунків між організаціями. Лише 4% операцій перевищували 100 тис. грн.

Більшість обсягу транзакцій – 98,6% – припадало на великі платежі понад 100 тис. грн, що підкреслює значення СЕП для обробки великих фінансових потоків. Платежі до 1 тис. грн становили лише 0,1% загальної суми, що є природним для розрахункової системи на рівні банківських установ.

Такий розподіл показує, що СЕП залишається універсальним інструментом для здійснення як масових, так і високовартісних операцій. Її функціонування забезпечує як потреби державного та корпоративного секторів, так і фізичних осіб, підтверджуючи ефективність впровадження нових технологій, таких як стандарт ISO 20022 та режим роботи 24/7.

Рис. 2.6. Робота СЕП за 9 місяців 2024 року

Станом на 1 жовтня 2024 року учасниками Системи електронних платежів залишаються 62 банки України, Державна казначейська служба України та Національний банк України. За дев'ять місяців 2024 року через СЕП було

здійснено 347 млн платежів на загальну суму 177 483 млрд грн, що свідчить про стабільну активність системи. З цієї кількості 171 млн платежів були операціями між рахунками в різних банках, із загальною сумою 14 520 млрд грн.

У середньому за календарний день СЕП обробляла 1,3 млн платежів на суму 648 млрд грн, що демонструє зростання середнього обсягу платежів у порівнянні з попередніми періодами. Середньоденний залишок коштів на рахунках учасників системи становив 260 млрд грн.

Структура платежів за кількістю: 40% платежів – невеликі суми до 1 тис. грн, що підкреслює популярність системи серед фізичних осіб і малого бізнесу, 55% становили транзакції у діапазоні від 1 тис. до 100 тис. грн., 5% операцій були платежами понад 100 тис. грн.

За сумою: 98,59% загального обсягу припадало на великі платежі понад 100 тис. грн, що підтверджує значну роль СЕП у здійсненні масштабних фінансових операцій. Платежі до 1 тис. грн склали лише 0,03% загальної суми, що є типовим для транзакцій із незначними обсягами.

Загальні результати демонструють стабільність роботи СЕП у 2024 році, її адаптацію до вимог ринку та значний внесок у забезпечення безперебійних розрахунків у фінансовій системі України.

2.3. Аналіз діяльності карткових платіжних систем

Платіжні картки є одним із ключових інструментів безготівкових розрахунків в Україні. Їх використання сприяє фінансовій інклюзії, зменшенню обсягів готівкового обігу та розвитку цифрових фінансових послуг. Станом на кінець 2023 року в Україні спостерігався стабільний ріст кількості платіжних карток, виданих банками, та активних користувачів цих інструментів.

Станом на 1 січня 2024 року в обігу перебувало 113,4 млн платіжних карток, із яких 48,6 млн карток були активними, тобто використовувалися для здійснення платежів чи зняття готівки. У порівнянні з 2022 роком кількість активних карток зросла на 6,8%, що свідчить про поширення безготівкових розрахунків серед населення.

Переважає більшість карток в обігу є дебетовими (платіжними): 91% активних карток. Решта 9% – це кредитні картки, які забезпечують доступ до кредитних ліній для фізичних та юридичних осіб.

Картки розділяються на кілька основних типів: Платіжні картки з магнітною смугою – їх частка поступово зменшується через перехід на більш сучасні технології. Чиповані платіжні картки – найбільш популярні завдяки підвищеній безпеці. Картки з технологією безконтактної оплати (NFC), які активно використовуються для швидких платежів.

Продовжує розвиватися сегмент віртуальних платіжних карток, які випускаються без фізичного носія і використовуються для онлайн-платежів. Віртуальні картки є зручним рішенням для сучасних користувачів, особливо в умовах цифровізації фінансового ринку.

Крім того, у 2023 році банки продовжували впроваджувати інновації, пов'язані з інтеграцією платіжних карток у мобільні гаманці (Apple Pay, Google Pay), що дозволяє зручно оплачувати покупки за допомогою смартфонів.

Поширення платіжних карток сприяє зростанню обсягів безготівкових операцій. У 2023 році на безготівкові платежі припало 65% усіх операцій із використанням платіжних карток, що є важливим показником трансформації фінансової поведінки населення. Така тенденція позитивно впливає на прозорість економіки, зменшення тіньових операцій і розвиток електронної комерції.

Національний банк продовжує підтримувати розвиток платіжних систем і стимулювати використання карток шляхом:

- Забезпечення стандартів безпеки транзакцій.
- Вдосконалення нормативно-правової бази.

-Підтримки інновацій у сфері платіжних технологій.

У 2024 році очікується подальше зростання активності у сфері використання платіжних карток, збільшення їх кількості в обігу та розширення функціональності відповідно до вимог ринку.

У 2023 році в Україні спостерігалось значне зростання обсягів операцій із використанням платіжних карток. Це пов'язано з подальшою популяризацією безготівкових розрахунків, розвитком інфраструктури електронних платежів та впровадженням сучасних технологій у сфері фінансових послуг.

Станом на кінець 2023 року було здійснено 7,1 млрд операцій із використанням платіжних карток, що на 18,2% більше, ніж у 2022 році. Загальна сума операцій досягла 6,4 трлн грн, продемонструвавши зростання на 28,6% у порівнянні з попереднім роком.

Операції з використанням платіжних карток поділяються на дві основні категорії: Безготівкові операції, які займають 65% від загальної кількості транзакцій і 54% від суми операцій. Це свідчить про значний прогрес у популяризації безготівкових розрахунків. Операції зі зняття готівки становили 35% від кількості транзакцій, але 46% від загальної суми, що підкреслює їх характер для великих обсягів.

Безготівкові транзакції включають: Оплату товарів та послуг – найпоширеніший вид операцій, який займає 87% від загальної кількості безготівкових платежів. P2P перекази (переведення коштів між картками), що складають близько 11% від кількості. Операції в інтернеті та інкасація рахунків, які поступово набирають популярності.

Зростання обсягів операцій супроводжувалося розвитком інфраструктури: Кількість POS-терміналів у 2023 році досягла 457 тис. одиниць, що на 5% більше, ніж у 2022 році.

Водночас збільшилася частка терміналів із технологією безконтактної оплати (NFC), що забезпечує швидкість і зручність розрахунків. Інтернет-еквайринг також демонстрував динамічний розвиток, сприяючи активності електронної комерції.

Перевага безконтактних технологій. У 2023 році понад 75% безготівкових операцій було здійснено через безконтактні платіжні інструменти (включно з мобільними гаманцями, такими як Apple Pay, Google Pay). Обсяги інтернет-транзакцій значно зросли завдяки зручності й безпеці.

Розширення обсягів операцій із використанням платіжних карток позитивно впливає на економіку України завдяки:

- Зменшенню обсягів готівкового обігу.
- Підвищенню прозорості фінансових потоків.
- Підтримці електронної комерції та цифровізації.

Національний банк України сприятиме подальшому розширенню безготівкових операцій шляхом розвитку інфраструктури, підвищення безпеки транзакцій та стимулювання інновацій у платіжних технологіях. Очікується, що у 2024 році тенденція до зростання операцій із платіжними картками збережеться, а частка безготівкових платежів продовжить збільшуватися.

Таблиця 2.1

Сума та кількість операцій з використанням ЕПЛ

Дані за:	Сума та кількість операцій з використанням електронних платіжних засобів, емітованих українськими емітентами					
	Сума операцій (млн грн)			Кількість операцій (млн шт.)		
	Безготівкові операції	Отримання готівки	Усього	Безготівкові операції	Отримання готівки	Усього
Серпень 2021	267 860	172 991	440 851	618	67	684
Серпень 2022	422 266	195 238	617 504	671	51	721
Серпень 2023	299 283	173 289	472 572	620	43	662
Серпень 2024	373 421	195 234	568 655	723	39	762

Безготівкові операції: У 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігається значне зростання (з 267 860 млн грн до 422 266 млн грн, або на 57,7%). У 2023 році відбулося суттєве зниження (з 422 266 млн грн до 299 283 млн грн, тобто на 29%). У 2024 році знову спостерігається зростання до 373 421 млн грн (на 24,7% порівняно з 2023 роком).

Отримання готівки: У 2022 році сума дещо зросла порівняно з 2021 роком (з 172 991 млн грн до 195 238 млн грн, або на 12,9%). У 2023 році спостерігається зменшення до 173 289 млн грн (-11,2% порівняно з 2022 роком). У 2024 році сума майже повернулася до рівня 2022 року (195 234 млн грн).

Загальна сума операцій найвища у 2022 році (617 504 млн грн), далі зменшення у 2023 році (472 572 млн грн) та відновлення у 2024 році (568 655 млн грн).

Безготівкові операції: У 2022 році кількість операцій зросла з 618 млн до 671 млн (+8,6%). У 2023 році відбулося зниження до 620 млн (-7,6%). У 2024 році кількість операцій знову збільшилася до 723 млн (+16,6%). Отримання готівки: Кількість операцій стабільно зменшується з кожним роком (з 67 млн у 2021 році до 39 млн у 2024 році).

Загальна кількість операцій поступово зростає: У 2022 році — 721 млн (+5,4% порівняно з 2021). У 2023 році — 662 млн (-8,2% порівняно з 2022). У 2024 році — 762 млн (+15,1% порівняно з 2023).

Таблиця 2. 2

Кількість ЕПЛ емітованих українськими емітентами.

Дані за звітний період:	Види електронних платіжних засобів, які емітовані українськими емітентами									
	Електронні платіжні засоби, за якими протягом звітнього періоду (місяць) була здійснена хоча б одна видаткова транзакція (тис. шт.)									
	Усього	За видами носіїв інформації				За платіжною схемою		За типами держателів		
з магнітною смугою		з чипом**	з них безконтактних		токенізовані платіжні картки***	віртуальні	з дебетовою функцією	з кредитною функцією	корпоративні	особисті
серпень 2021	42 225	16 819	19 779	16 184	5 210	418	28 455	13 770	547	41 679
серпень 2022	44 468	11 630	24 444	24 255	7 322	1 072	29 734	14 733	453	44 015
серпень 2023	48 738	8 695	28 324	28 195	10 537	1 182	32 008	16 730	538	48 200
серпень 2024	53 526	4 671	32 641	32 572	14 647	1 567	34 129	19 397	608	52 918

Загальна кількість електронних платіжних засобів зросла: У 2022 році — з 42 225 до 44 468 тис. (+5,3%). У 2023 році — до 48 738 тис. (+9,6%). У 2024 році — до 53 526 тис. (+9,8%).

Електронні платіжні засоби за видами носіїв інформації, з магнітною смугою демонструє постійне скорочення: з 16 819 тис. (2021) до 4 671 тис. (2024), зниження майже у 4 рази (-72,2%). Причиною виступає поступова відмова від застарілих технологій. З чипом демонструє зростання до 2023 року (з 19 779 тис. у 2021 до 28 324 тис.), але стабілізація у 2024 році (32 641 тис., +15,2% до 2023). З них безконтактні показують активне зростання — з 16 184 тис. у 2021 до 32 572 тис. у 2024 (+101,3% за весь період). За рахунок високого попиту через зручність і швидкість таких платежів.

Токенізовані платіжні картки відбувається збільшення з 5 210 тис. (2021) до 14 647 тис. (2024) — майже у 3 рази, що в свою чергу відображає популярність

цифрових гаманців та мобільних платіжних систем. Віртуальні картки зазнали незначного зростання з 418 тис. (2021) до 587 тис. (2024).

Електронні платіжні засоби за платіжною схемою з дебетовою функцією демонструють зростання з 28 455 тис. (2021) до 34 129 тис. (2024) (+19,9%). Дебетові картки залишаються основними для більшості користувачів. З кредитною функцією здійснюється невелике зростання: з 13 770 тис. (2021) до 19 397 тис. (2024) (+40,9%). Що в свою чергу ідображає поступове розширення доступу до кредитів.

Електронні платіжні засоби за типами держателів, корпоративні отримують плавне зростання з 547 тис. (2021) до 608 тис. (2024) (+11,2%), а особисті відображають постійне зростання: з 41 679 тис. (2021) до 52 918 тис. (2024) (+27,0%).

Таблиця 2. 3

Кількість ЕПЛ у розрізі платіжних систем

Дані про кількість електронних платіжних засобів, емітованих українськими емітентами у розрізі платіжних систем										
Дані за звітний період/станом на:	Електронні платіжні засоби, термін дії яких не закінчився (в обігу), тис. шт.					Електронні платіжні засоби, за якими протягом звітнього періоду (місяць) була здійснена хоча б одна видаткова транзакція, тис. шт.				
	Всього, із них	MasterCard	Visa	ПРОСТІР	Інші*	Всього, із них	MasterCard	Visa	ПРОСТІР	Інші*
01.09.2021	77 661	48 379	28 679	573	31	42 225	25 990	15 889	341	5
01.09.2022	107 913	57 966	49 367	538	42	44 468	24 796	19 373	293	5
01.09.2023	111 217	60 556	50 157	454	49	48 738	27 365	21 113	254	6
01.09.2024	119 889	63 887	55 515	446	40	53 526	29 726	23 615	180	5

Електронні платіжні засоби, термін дії яких не закінчився (в обігу), тис. шт. Загальна кількість зросла з 77 661 тис. (2021) до 119 889 тис. (2024), що становить +54,4%. Основне зростання відбулося між 2021 та 2022 роками (+38,9%) і поступово продовжувалося. MasterCard: Кількість карток зросла з 48 379 тис. (2021) до 63 887 тис. (2024), що становить +32,1%. MasterCard залишається найпоширенішою платіжною системою. Visa: Спостерігається стабільне зростання з 28 679 тис. (2021) до 55 515 тис. (2024), що становить +93,6%. Visa демонструє найбільше зростання серед основних систем. ПРОСТІР: Невелике зниження — з 573 тис. (2021) до 446 тис. (2024), що становить -22,2%. Інші: Незначна зміна (31 тис. у 2021 до 40 тис. у 2024).

Електронні платіжні засоби, за якими здійснено хоча б одну видаткову транзакцію, тис. шт. Загальна кількість: Зростання з 42 225 тис. (2021) до 53 526 тис. (2024), що становить +26,8%. Показник стабільно збільшується, демонструючи активніше використання платіжних карток. MasterCard: Збільшення з 25 990 тис. (2021) до 29 726 тис. (2024), що становить +14,4%. MasterCard залишається лідером за використанням. Visa: Значне зростання з 15 889 тис. (2021) до 23 615 тис. (2024), що становить +48,6%. Visa посилює свої позиції на ринку. ПРОСТІР: Скорочення з 341 тис. (2021) до 180 тис. (2024), що становить -47,2%. Зменшення частки відображає зниження активності використання цієї платіжної системи. Інші: Залишається стабільною кількість карток, які здійснюють транзакції (5 тис.).

На рис. 2.5 представлено статистичний звіт Національного банку України щодо операцій із використанням платіжних карток в Україні за перше півріччя 2024 року. Давайте детально розглянемо наведені дані.

Загальна сума операцій за цей період становила 3 093,1 мільярда гривень. З них: 1 995,5 млрд грн (64,5%) припадає на безготівкові операції. 1 097,6 млрд грн (35,5%) — це операції з отриманням готівки.

Загальна кількість операцій склала 4 123 мільйони транзакцій. 3 887,8 млн операцій (94,3%) — це безготівкові операції. 235,2 млн операцій (5,7%) — це зняття готівки.

Динаміка порівняно з першим півріччям 2023 року: сума безготівкових операцій зменшилася з 2 109,7 млрд грн у першому півріччі 2023 року до 1 995,5 млрд грн у 2024 році (-5,4%). Сума операцій зі зняттям готівки зросла з 1 070,2 млрд грн до 1 097,6 млрд грн (+2,6%). Кількість безготівкових операцій збільшилася з 3 703 млн транзакцій до 3 887,8 млн (+5%). Кількість операцій зі зняттям готівки скоротилася з 259,8 млн транзакцій до 235,2 млн (-9,5%).

Підвищення популярності безготівкових операцій. Зростання їхньої кількості на 5% підтверджує тенденцію до більшого використання карток для оплати товарів і послуг. Частка таких операцій у загальній кількості сягнула 94,3%, що свідчить про домінування електронних платежів у повсякденному житті.

Скорочення кількості операцій зі зняттям готівки. Це вказує на поступове зниження потреби в готівці. Однак у грошовому еквіваленті сума таких операцій зросла, що може свідчити про зняття більших сум за один раз.

Динаміка безготівкових розрахунків за сумою. Незважаючи на те, що їхня кількість збільшилася, загальна сума таких операцій знизилася на 5,4%, що може бути наслідком зменшення середньої суми однієї транзакції.

Аналіз діяльності карткових платіжних систем в Україні демонструє стабільне зростання і розвиток під впливом цифровізації, зміни споживчих звичок та підтримки безготівкових розрахунків з боку держави. Основні аспекти діяльності карткових платіжних систем можна розглянути в таких напрямках:

В Україні активно працюють міжнародні карткові платіжні системи, такі як Visa та Mastercard, а також національна система Простір. Міжнародні

системи мають значну частку ринку, забезпечуючи більшість платіжних операцій та грошових переказів. Національна система "Простір" має меншу частку, однак поступово зростає завдяки підтримці держави, зокрема через запровадження соціальних та пенсійних карт.

-Visa та Mastercard домінують на ринку, завдяки довірі споживачів, доступу до міжнародної платіжної інфраструктури та широкому використанню у різних секторах економіки.

-Національна платіжна система "Простір" зосереджена на внутрішньому ринку і, хоча її частка є меншою, вона користується підтримкою держави, особливо у сфері виплат соціальної допомоги.

За останні роки обсяги операцій з використанням карткових платіжних систем стабільно зростають, що свідчить про популярність безготівкових розрахунків серед населення.

Кількість безготівкових операцій з використанням платіжних карток зросла на 25-30% порівняно з попередніми роками. Це включає оплату товарів і послуг у фізичних та онлайн-точках продажу, де збільшення обсягу операцій особливо помітне завдяки поширенню технологій NFC та QR-кодів.

Попри загальну тенденцію до зменшення кількості зняття готівки, такі операції все ще становлять значну частку в загальному обсязі. Однак їх частка з кожним роком знижується, оскільки українці поступово переходять на безготівкові платежі.

Карткові платіжні системи активно впроваджують інноваційні рішення, які роблять платежі швидшими та зручнішими. Банки пропонують своїм клієнтам різні варіанти карток, які підтримують безконтактні платежі та інтегруються з мобільними платіжними платформами, як-от Google Pay та Apple Pay. Також активно впроваджуються технології токенизації для підвищення безпеки онлайн-платежів.

Безконтактні платежі стали стандартом для більшості банківських карток, що робить процес оплати простішим і безпечнішим. Інтеграція з мобільними

гаманцями дозволяє користувачам оплачувати покупки за допомогою смартфонів, зменшуючи необхідність фізичної картки.

Національний банк України активно підтримує розвиток карткових платіжних систем, створюючи регуляторну базу для безготівкових платежів і розробляючи ініціативи для підвищення фінансової грамотності населення. На додаток, НБУ стимулює розвиток національної платіжної системи "Простір", надаючи їй конкурентні переваги та інтегруючи її з державними програмами.

Збільшення обсягів онлайн-торгівлі в Україні стало значущим стимулом для розвитку карткових платіжних систем. Споживачі все частіше використовують платіжні картки для покупок в інтернеті, що додатково стимулює банки впроваджувати рішення для підвищення безпеки, такі як двохфакторна аутентифікація та 3D Secure.

Ринок карткових платіжних систем в Україні продовжує активно зростати завдяки переходу населення на безготівкові розрахунки, підтримці держави та зростаючій популярності електронної комерції. Іноземні системи Visa та Mastercard зберігають провідні позиції, однак національна платіжна система "Простір" також поступово збільшує свою частку ринку. Подальший розвиток буде зосереджений на впровадженні нових технологій, посиленні безпеки та розширенні доступності платіжних послуг для населення.

2.3. Аналіз діяльності систем переказу коштів

Аналіз діяльності систем переказу коштів в Україні дозволяє оцінити їхню структуру, обсяги операцій та особливості розвитку під впливом економічних і соціальних змін. Ці системи відіграють важливу роль у забезпеченні грошових потоків як усередині країни, так і в міжнародних переказах, особливо з урахуванням великих обсягів коштів, які надходять в Україну від трудових мігрантів. Основні аспекти діяльності систем переказу коштів можна розглянути в таких напрямках:

В Україні працюють як внутрішні, так і міжнародні системи переказу коштів. Ринок складається з двох основних типів систем:

Національні платіжні системи, створені резидентами (банками і небанківськими установами). Ці системи переказів переважно обслуговують внутрішні операції. Серед найбільших гравців — компанії NovaPay (яка обслуговує платежі "Нової Пошти") та "Світ Гарант".

Міжнародні платіжні системи, такі як Western Union, MoneyGram та RIA, які забезпечують надходження коштів з-за кордону. Ці системи є важливими для міжнародних переказів, оскільки дозволяють українцям отримувати кошти від родичів та знайомих, що проживають за кордоном.

В Україні спостерігається стабільне зростання обсягів як внутрішніх, так і міжнародних переказів.

Внутрішні перекази: У 2023 році обсяги переказів всередині України суттєво зросли. Небанківські установи обробили значну частку внутрішніх переказів, зокрема завдяки активності компаній NovaPay і "Світ Гарант". Внутрішні операції часто є важливими для малого та середнього бізнесу, а також для забезпечення фінансових потреб громадян.

Міжнародні перекази: Україна входить до числа країн, що отримують значні обсяги коштів з-за кордону, що сприяє стабільності валютного ринку і підтримці доходів населення. Найбільші обсяги переказів в Україну надходять з країн, де є значні українські діаспори, таких як Італія, США, Ізраїль та Німеччина.

В Україні спостерігається тенденція до домінування небанківських платіжних систем у внутрішніх переказах, що пов'язано з високим рівнем довіри до цих установ та їхньою доступністю в місцевих відділеннях і онлайн. Однак міжнародні перекази часто здійснюються через банківські системи або міжнародні сервіси, що гарантують зручність і надійність.

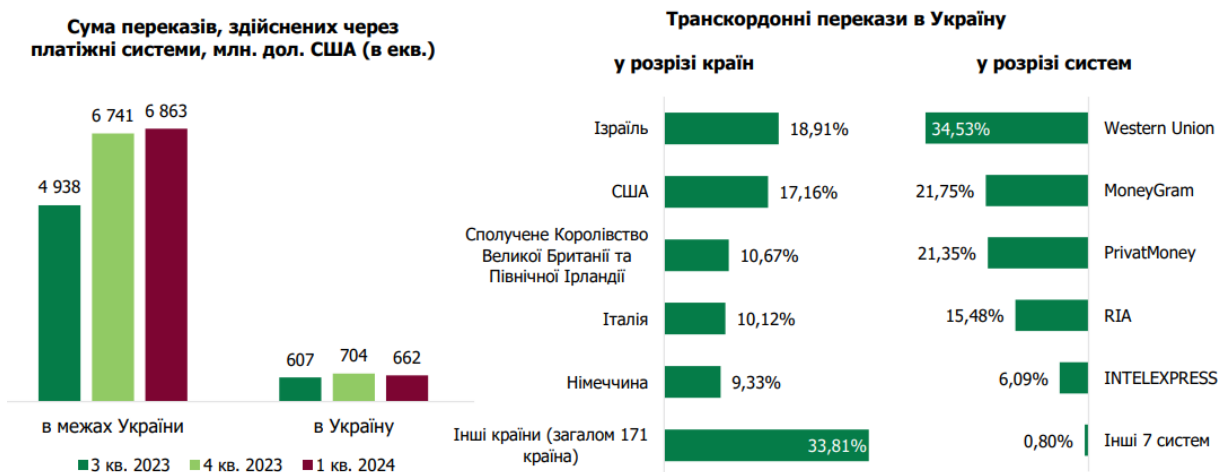
Небанківські установи обробляють понад 90% внутрішніх переказів, оскільки пропонують зручні та швидкі способи надсилання і отримання коштів. Банківські установи забезпечують незначну частку внутрішніх операцій, але

зберігають свою важливість у міжнародних переказах, зокрема через популярність банківських карток для отримання коштів з-за кордону.

NovaPay від "Нової Пошти" займає провідні позиції на ринку внутрішніх переказів, завдяки широкій мережі відділень по всій країні та зручності для користувачів. Western Union і MoneyGram є лідерами серед міжнародних систем, забезпечуючи прості та швидкі трансакції з багатьох країн світу. Їхня популярність зумовлена зручністю, особливо в регіонах з великою українською діаспорою.

Протягом 1 кварталу 2024 року на території України здійснювала діяльність **21** платіжна система «переказу коштів», з яких: **12** платіжних систем, створених **резидентами**, **9** платіжних систем, створених **нерезидентами**.

Всього за 1 квартал 2024 року за допомогою платіжних систем, створених як **резидентами**, так і **нерезидентами**, здійснено*:
в межах України – 228,96 млн переказів на суму 262,18 млрд грн або 6 863,05 млн дол. США (в екв.);
в Україні – 2,52 млн переказів на суму 661,71 млн дол. США (в екв.).

Рис. 2.6. Діяльність в Україні платіжних систем переказу коштів, за 1 квартал 2024 року.[13]

На рис.2.6 ілюстровано дані щодо діяльності платіжних систем для переказу коштів в Україні за перше півріччя 2024 року.

В межах України: Було здійснено 503,47 млн переказів на загальну суму 612,90 млн грн, що становить еквівалент 15 662,34 млн доларів США. Це свідчить про високу активність переказів всередині країни, яка може бути зумовлена різними фінансовими потребами громадян і бізнесу.

З-за кордону в Україну: Здійснено -4,99 млн переказів на суму 1 275,06 млн доларів США (в еквіваленті). Цей показник відображає обсяг надходжень з-за кордону, можливо, від українських трудових мігрантів, інвестицій або інших міжнародних надходжень.

У порівнянні з першим півріччям 2023 року (8 221 млн дол. США), обсяги переказів в межах України значно зросли, досягнувши 15 662 млн дол. США у 2024 році. Це свідчить про помітне збільшення внутрішньої платіжної активності.

Перекази з-за кордону в Україну також зросли порівняно з аналогічним періодом 2023 року, хоча динаміка тут є менш різкою, але стабільно позитивною.

США забезпечують 18,31% всіх транскордонних переказів, що є найбільшим показником серед країн. Це може бути зумовлено високою чисельністю української діаспори в США.

Ізраїль і Велика Британія також роблять значний внесок — 16,36% і 11,41% відповідно, що свідчить про важливі економічні зв'язки між Україною та цими країнами.

Також помітний вклад Італії (10,22%) та Німеччини (10,09%), що підтверджує стабільний потік переказів з країн Європи, де українці часто працюють або ведуть бізнес.

Western Union є лідером серед платіжних систем, обслуговуючи 36,33% усіх переказів в Україну. Це вказує на надійність і популярність цієї системи серед користувачів. MoneyGram займає другу позицію (19,93%), що також є високим показником популярності. Також помітними є частки PrivatMoney (19,14%) і RIA (10,94%), що свідчить про наявність конкуренції на ринку міжнародних переказів і різноманітність вибору для споживачів.

Значне зростання внутрішніх переказів в Україні вказує на активність в економіці країни, можливо, у зв'язку зі зростанням споживчих витрат або інвестицій.

Стабільні надходження з-за кордону продовжують відігравати важливу роль для економіки України, забезпечуючи підтримку від українських трудових мігрантів і діаспори.

Ринок міжнародних переказів в Україні є конкурентним і домінованим великими системами, такими як Western Union і MoneyGram, які забезпечують основний обсяг операцій.

Основними країнами-джерелами переказів є США, Ізраїль, Велика Британія, Італія та Німеччина, що вказує на основні напрямки трудової міграції та міжнародної підтримки України.

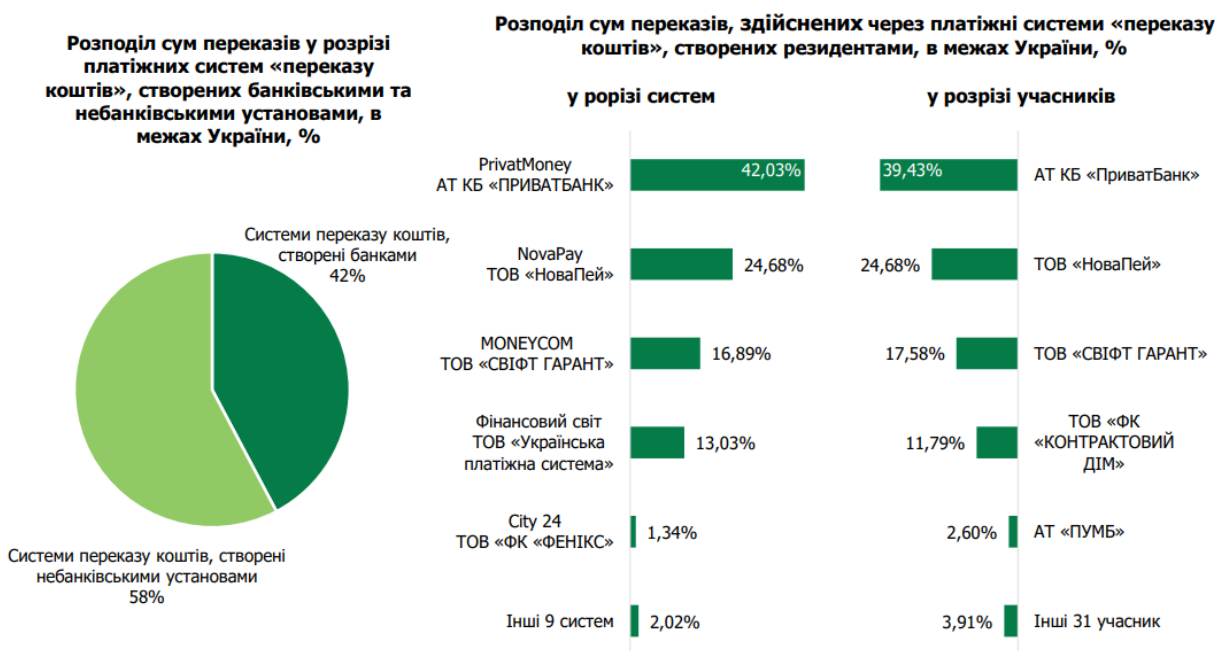
Загалом, наведені дані підтверджують, що платіжні системи продовжують активно працювати як в межах країни, так і на міжнародному рівні, що є важливим чинником для стабільної економічної діяльності України.

Протягом 1 кварталу 2024 року в межах України фактично надавали послуги:

4 платіжні системи, створені **банками**;

8 платіжних систем, створених **небанківськими установами**;

2 платіжні системи, створені **нерезидентами** (менше 0,01% від суми внутрішньодержавних переказів, здійснених через платіжні системи «переказу коштів»).

Рис. 2.7. Діяльність в Україні систем переказу коштів(внутрішньо державні перекази) за 1 квартал 2024 року.

Зображення показує діяльність українських платіжних систем з переказу коштів протягом першого півріччя 2024 року.

В Україні функціонують 15 систем переказу коштів, створених резидентами, з яких:

-4 системи створені банками.

-9 систем — небанківськими установами.

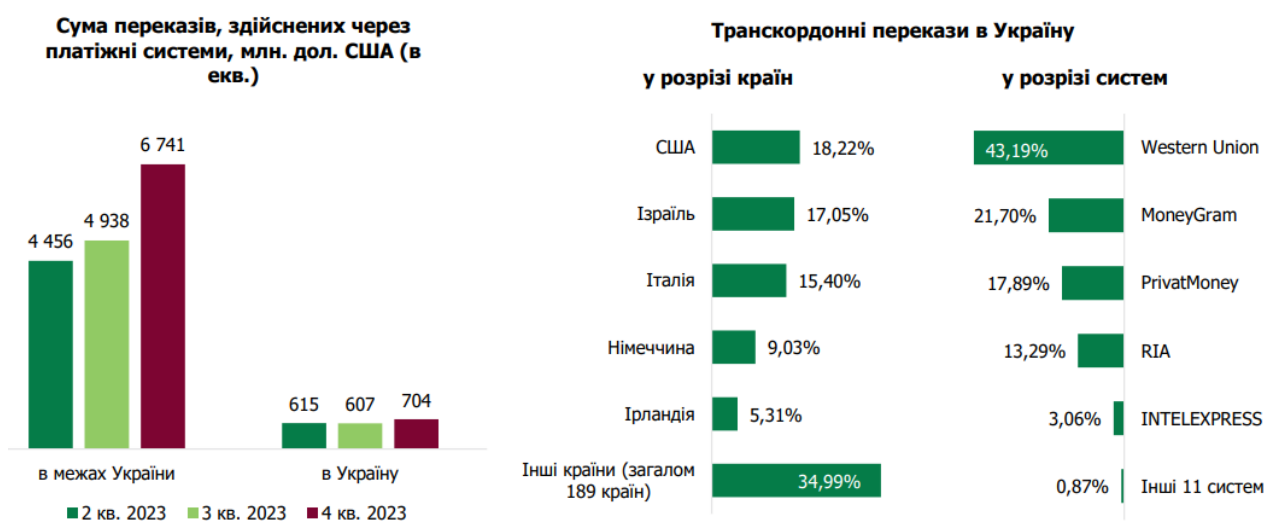
-2 системи — нерезидентами (хоча вони здійснюють менш ніж 0,01% усіх внутрішньодержавних переказів).

49% переказів здійснюються через платіжні системи, створені банками. 51% — через системи, створені небанківськими установами. Найбільша частка ринку належить "PrivatMoney" від ПриватБанку (49,21% від загальної суми переказів). "НоваПей" займає 21,42%, а за нею йдуть "MoneyGram" і "Світ Гарант" із меншими частками. Решта учасників ринку (включаючи 39 інших) займають значно меншу частку (близько 1,88%).

Цей аналіз відображає високий рівень конкуренції серед небанківських установ, а також домінуючу роль ПриватБанку серед банківських установ у сфері переказу коштів в Україні.

Протягом 2023 року на території України здійснювали діяльність **35** платіжних системи «переказу коштів», з яких:
26 платіжних систем, створених **резидентами**,
9 платіжних систем, створених **нерезидентами**.

Всього за 2023 рік за допомогою платіжних систем, створених як **резидентами**, так і **нерезидентами**, переказано*:
в межах України – 844,55 млн переказів на суму 728,01 млрд грн або 19 901,02 млн дол. США (в екв.);
в Україну – 10,23 млн переказів на суму 2 617,9 млн дол. США (в екв.).

Рис. 2.8. Діяльність в Україні платіжних систем переказу коштів, за 2023 рік.[14]

Рис.2.8. показує діяльність українських платіжних систем переказу коштів за перше півріччя 2023 року. Основні моменти:

В Україні працювали 35 систем переказу коштів, з яких: 26 систем створено резидентами. 9 систем — нерезидентами. У межах України здійснено 390,20 млн переказів на суму 300,6 млрд грн (еквівалент 8,2 млрд дол. США). Перекази в Україну склали 5,72 млн транзакцій на суму 1,3 млрд дол. США.

В Україні сума переказів у другому кварталі (4,456 млн дол. США) дещо перевищила показник першого кварталу (3,765 млн дол. США). Сума транскордонних переказів в Україну у другому кварталі також незначно зросла (615 млн дол. США порівняно з 691 млн дол. США в першому кварталі).

Найбільше переказів надійшло з Італії (20,85%), США (17,74%), Ізраїлю (15,59%), Німеччини (8,61%), Ірландії (5,20%), а також з інших країн (32,01%). "Western Union" має найбільшу частку (48,63%). Інші важливі системи включають "MoneyGram" (21,60%), "PrivatMoney" (13,46%), "RIA" (12,35%), та "INTELEXPRESS" (3,04%).

Цей аналіз показує, що основними постачальниками переказів в Україну є західні країни, а "Western Union" домінує серед систем, що забезпечують ці транскордонні перекази.

Протягом 2023 року в межах України фактично надавали послуги:

9 платіжних систем, створених **банками**;

16 платіжних систем, створених **небанківськими установами**;

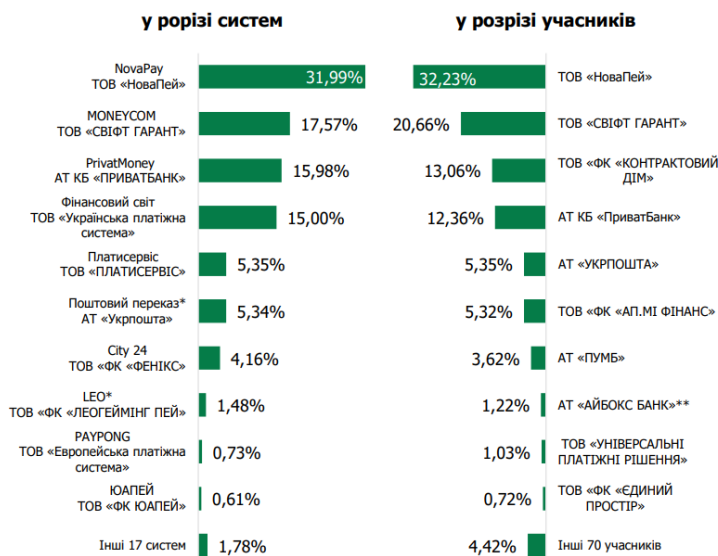
2 платіжні системи, створені **нерезидентами** (менше 0,01% від суми внутрішньодержавних переказів, здійснених через системи переказу коштів).

Розподіл сум переказів у розрізі платіжних систем «переказу коштів», створених банківськими та небанківськими установами, в межах України, %

*- станом на 01.01.2024 реєстрація платіжної системи скасована;
**- банк ліквідовано 07.03.2023.

Розподіл сум переказів, здійснених через платіжні системи «переказу коштів», створених резидентами, в межах України, %

2

Рис. 2.9. Діяльність в Україні систем переказу коштів(внутрішньо державні перекази) за 2023 рік.

Рис. 2.9 показує статистику внутрішньодержавних переказів коштів в Україні за перше півріччя 2023 року.

Протягом січня — червня 2023 року в Україні працювали: 10 платіжних систем, створених банками. 15 платіжних систем, створених небанківськими установами. 2 платіжні системи, створені нерезидентами (які забезпечили менше 0,01% від сум внутрішніх переказів). Небанківські установи обробили 92% від загальної суми внутрішніх переказів. Банківські установи забезпечили лише 8%.

Найбільшу частку ринку займає "NovaPay" (35,06% у розрізі систем, 35,58% у розрізі учасників). Інші важливі учасники включають "Світ Гарант" (18,71%), "ФК Контрактовий дім" (15,60%) і "Укрпошта" (10,29%). Частка решти учасників ринку є меншою, зокрема "Альфа-Банк" (5,93%) та "ПриватБанк" (4,21%).

Порівняльний аналіз показників діяльності платіжних систем переказу коштів в Україні за перші півріччя 2023 та 2024 років:

1. Кількість платіжних систем 2023: В Україні працювали 35 систем переказу коштів (26 створених резидентами, 9 — нерезидентами). 2024: Кількість систем не уточнена, але зазначено, що кількість операцій і сума переказів значно зросли.

2. Загальні обсяги внутрішніх переказів 2023: 390,20 млн переказів на суму 300,6 млрд грн (еквівалент 8,2 млрд дол. США). 2024: 503,47 млн переказів на суму 612,90 млрд грн (еквівалент 15,66 млрд дол. США).

Обсяги внутрішніх переказів зросли на 89% у доларовому еквіваленті, що свідчить про значне зростання платіжної активності в Україні. Це може бути наслідком збільшення внутрішніх фінансових потреб громадян і бізнесу в умовах змін економічної ситуації.

3. Обсяги транскордонних переказів в Україну 2023: 5,72 млн транзакцій на суму 1,3 млрд дол. США. 2024: 4,99 млн транзакцій на суму 1,275 млрд дол. США.

Кількість транзакцій дещо зменшилася, але загальна сума переказів залишилася стабільною, з невеликим зниженням на 2%. Це свідчить про збереження стабільного потоку коштів від українських мігрантів та інвесторів, незважаючи на можливе зменшення кількості окремих переказів.

4. Розподіл транскордонних переказів за країнами 2023: Найбільше переказів надійшло з Італії (20,85%), США (17,74%), Ізраїлю (15,59%), Німеччини (8,61%) та Ірландії (5,20%). 2024: Найбільше переказів надійшло з США (18,31%), Ізраїлю (16,36%), Великої Британії (11,41%), Італії (10,22%) та Німеччини (10,09%).

Спостерігається деяка зміна в структурі надходжень з-за кордону. США стали найбільшим джерелом переказів, що, ймовірно, зумовлено значною чисельністю української діаспори та економічними зв'язками. Частка Італії знизилась, а Великої Британії — зросла, що може відображати зміни в міграційних потоках і економічних умовах.

5. Розподіл транскордонних переказів за платіжними системами 2023: Western Union (48,63%), MoneyGram (21,60%), PrivatMoney (13,46%), RIA (12,35%), INTELEXPRESS (3,04%). 2024: Western Union (36,33%), MoneyGram (19,93%), PrivatMoney (19,14%), RIA (10,94%).

Хоча Western Union залишається лідером ринку, його частка зменшилася майже на 12%, що свідчить про зростання конкуренції. PrivatMoney помітно зміцнив свої позиції, майже зрівнявшись з MoneyGram, що може свідчити про покращення послуг або кращу доступність цієї системи для українців.

6. Динаміка обсягів переказів у розрізі кварталів (в межах України) 2023: 3,765 млн дол. США у першому кварталі та 4,456 млн дол. США у другому кварталі. 2024: Значне зростання, до 15,662 млн дол. США на півріччя, що свідчить про збільшення щоквартальних обсягів у 2024 році.

За перше півріччя 2024 року обсяги внутрішніх переказів в Україні значно зросли в порівнянні з 2023 роком. Це може бути пов'язано зі збільшенням економічної активності в умовах стабілізації або зростання потреб громадян та бізнесу. Потік транскордонних переказів зберігає стабільний рівень, хоча дещо знизилась кількість транзакцій. Зміни у виборі платіжних систем відображають збільшення конкуренції на ринку та зростаючу роль альтернативних систем переказу.

Порівняльний аналіз показників внутрішньодержавних переказів коштів в Україні за перше півріччя 2023 та 2024 років:

1. Типи платіжних систем 2023: В Україні функціонували 27 платіжних систем: 10 створених банками, 15 створених небанківськими установами, 2 системи — нерезиденти (з незначною часткою — менше 0,01%). 2024: Кількість платіжних систем зменшилася до 15: 4 системи, створені банками, 9 небанківських систем, 2 нерезиденти (також із незначною часткою).

У 2024 році кількість платіжних систем, створених банками, зменшилася, що може вказувати на зосередження банків на більш ефективних або популярних платформах. Небанківські установи зберегли свої позиції на ринку, продовжуючи відігравати важливу роль у сфері внутрішніх переказів.

2. Розподіл сум переказів між банківськими та небанківськими установами 2023: Небанківські установи обробили 92% від загальної суми внутрішніх переказів, тоді як банківські — лише 8%. 2024: Розподіл змінився, і банки тепер забезпечують 49% обсягів внутрішніх переказів, а небанківські установи — 51%.

Значне зростання частки банківських установ у внутрішньодержавних переказах коштів може бути пов'язане зі зростанням популярності банківських платіжних сервісів та інтеграцією більш зручних технологій для користувачів. Небанківські установи все ще домінують, але їх частка скоротилася, можливо, через конкуренцію з банківськими послугами.

3. Розподіл сум за основними учасниками ринку 2023 рік: Найбільшу частку ринку займала "NovaPay" (35,06% від загальної суми переказів у розрізі систем та 35,58% у розрізі учасників). Інші ключові учасники: "Світ Гарант" (18,71%), "ФК Контрактовий дім" (15,60%) та "Укрпошта" (10,29%). Банківські установи, як "Альфа-Банк" (5,93%) та "ПриватБанк" (4,21%), займали відносно невелику частку. 2024 рік: Лідером став "PrivatMoney" від ПриватБанку (49,21% від загальної суми переказів). "НоваПей" опустилася на друге місце (21,42%). Серед інших значущих учасників — "MoneyGram" та "Світ Гарант", але їх частки є значно меншими. Решта учасників (включаючи 39 інших) займають лише 1,88%.

У 2024 році "PrivatMoney" від ПриватБанку став провідним учасником ринку, значно випередивши "NovaPay", яка домінувала в 2023 році. Це свідчить про успіх банківських рішень від ПриватБанку, ймовірно, через широку доступність послуг і високу довіру користувачів. Небанківські установи, такі як "НоваПей" та "Світ Гарант", зберегли важливі позиції, але їх частки зменшились, поступаючись банківським системам.

Згідно зі статистикою 2024 року, внутрішні перекази значно зросли порівняно з 2023 роком, що свідчить про активне використання платіжних систем усередині країни. Також спостерігається помірно, але стабільне

зростання обсягу міжнародних переказів, що пояснюється поступовим збільшенням обсягів надходжень від українців за кордоном.

Системи переказу коштів активно впроваджують інновації, зокрема мобільні додатки та онлайн-сервіси, що дозволяють спростити процес переказів. Деякі компанії також впроваджують технології QR-кодів і біометричної аутентифікації для покращення безпеки та зручності користування.

Система переказів коштів в Україні характеризується активним розвитком внутрішніх операцій та стабільною міжнародною активністю. Ринок домінують небанківські платіжні системи для внутрішніх переказів, тоді як міжнародні перекази здійснюються за допомогою міжнародних систем і банківських сервісів. Загалом, зростання безготівкових розрахунків, підтримка держави та нові технологічні рішення сприяють подальшій цифровізації та розвитку ринку платіжних послуг в Україні.

У порівнянні з 2023 роком, у 2024 році спостерігається помітне зростання ролі банківських систем у внутрішніх переказах в Україні. Частка банків зросла з 8% до 49%, що відображає посилення конкуренції з боку банківських послуг і переорієнтацію ринку на банківські рішення. У той же час, небанківські установи, хоча й зберігають більшість частки ринку, втратили свої лідерські позиції, особливо "NovaPay", яка поступилася місцем "PrivatMoney".

Висновки до розділу 2

Системи переказу коштів в Україні демонструють активну динаміку розвитку, обумовлену внутрішніми та зовнішніми економічними факторами. Вони відіграють важливу роль в обслуговуванні грошових потоків як для громадян, так і для бізнесу, зокрема малого та середнього. Основні тенденції включають:

Зростання обсягів внутрішніх переказів: Обсяги внутрішніх переказів значно збільшилися у 2024 році, що свідчить про підвищену платіжну

активність серед населення та бізнесу, ймовірно, через зростання споживчих витрат та потреби в обігу коштів в умовах економічної стабілізації. Небанківські установи продовжують домінувати на ринку, обробляючи понад 90% внутрішніх транзакцій.

Розвиток міжнародних переказів: Платіжні системи, такі як Western Union та MoneyGram, залишаються лідерами на ринку міжнародних переказів, забезпечуючи стабільний потік коштів з країн, де є значні українські діаспори (США, Ізраїль, Італія). Українські трудові мігранти та діаспора продовжують підтримувати економіку, що позитивно позначається на доходах населення та валютному ринку.

Підвищення ролі банківських систем: Частка банків у внутрішніх переказах зростає, і особливо виділяється "PrivatMoney" від ПриватБанку, яка стала лідером, витіснивши "NovaPay". Це свідчить про високу конкуренцію між банківськими та небанківськими платіжними системами, а також про зростаючу довіру населення до банківських послуг.

Конкурентний ринок платіжних систем: Конкуренція між системами переказів коштів в Україні є високою, що сприяє розширенню спектра послуг та покращенню їх доступності для користувачів. Небанківські установи все ще займають вагомий частку ринку, однак поступово поступаються банківським системам, що вдосконалюють свої послуги й технології.

Загалом, платіжні системи в Україні продовжують адаптуватися до потреб ринку, забезпечуючи стабільні грошові потоки та економічну підтримку, особливо в контексті зростаючих внутрішніх та міжнародних переказів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

3.1. Управління ризиками на ринку платіжних послуг

Актуальність уваги до ризиків у сфері електронних платіжних систем (ЕПС) обумовлена такими факторами: Зростанням технічної складності і швидкості передачі даних, що підвищує ймовірність збоїв та помилок. Ускладненням механізмів взаємодії між учасниками ЕПС, що створює потенційні можливості для порушень під час проходження процедур. Надзвичайними подіями, такими як збої в електропостачанні та зв'язку. Підвищенням масштабів шахрайства, яке отримує нові форми. Ці ризики негативно впливають на всіх учасників платіжних операцій, особливо на надавачів послуг та мерчантів, які є найбільш вразливими.

Основні принципи надання електронних платіжних послуг (ЕПП) (таких як безперервність, стабільність функціонування ЕПС, рівний доступ, свобода вибору методів клієнтами, прозорість умов тощо) ґрунтуються на високому рівні надійності, безпеки та захищеності платіжних операцій. Це передбачає мінімізацію ризиків, що можливо лише за умови управління ризиками (УР) як основної умови функціонування ЕПС. Саме УР формує довіру до ЕПС та їх затребуваність з боку споживачів і партнерів, роблячи ці системи ефективними у задоволенні суспільних потреб у платіжних послугах. Ураховуючи швидкість та масовість електронних платежів, виникає необхідність безперервності, всебічного охоплення та відповідної якості УР.

Постачальники ЕПП є активними учасниками ринку, відіграючи ключову роль у мінімізації ризиків в середовищі ЕПС та основних ринкових механізмах. Це викликає потребу у впровадженні ризик-орієнтованого підходу (оверсайту) для забезпечення функціонування ЕПС.

Покращення якості УР передбачає комплексний підхід до управління ризиками, який охоплює їх запобігання, мінімізацію та пом'якшення негативного впливу. Цей підхід є властивістю ЕПС. УР розглядається як напрямок для розробки інновацій, включаючи RegTech. Потенціал УР в підвищенні ефективності надання ЕПП пов'язаний з прийняттям стратегічних рішень, запобіганням втрат від шахрайства та оптимізацією витрат на пом'якшення негативного впливу ризиків.

Це визначає цілі та завдання УР і впливає на вибір його методів. Рівень УР є основним чинником дієвості ЕПС, підкріплюючи місію їх учасників і підвищуючи конкурентоспроможність платіжних екосистем.

Забезпечення високого рівня безпеки платежів є засадничим принципом функціонування ЕПС і надання ЕПП. Це передбачає високий рівень захисту інтересів клієнтів, партнерів та самої компанії-власника від негативних наслідків ризиків та загроз, охоплюючи всі аспекти функціонування та компоненти ЕПС.

Управління ризиками визначається як цілеспрямована та систематична управлінська діяльність, яка сприяє запобіганню, мінімізації та усуненню ризиків у всіх аспектах діяльності надавача ЕПП, включаючи розробку спеціальних методик, технологічних інструментів і процедур. Враховуючи масовість платіжних операцій, ЕПС встановлює правила ідентифікації, опису, аналізу та попередження ризиків, що є постійною функцією системи.

Управління ризиками охоплює не лише ризики, але також зони виникнення проблем, різні виклики та загрози. Зміст УР має галузеві особливості, і мінімізація ризиків має інформаційну природу, що складається з системи процесів, інструментів, методик та методів для ідентифікації, збору та аналізу даних. УР постає як систематичний підхід, який дозволяє ефективно інтегрувати і використовувати точну та своєчасну інформацію про загрози, підтримувану цифровими технологіями та інтелектуальними ресурсами.

Якість УР розглядається як досягнутий рівень його ефективності, що визначається такими характеристиками, як постійність, всебічність,

захищеність публічного фінансового інтересу, запобігання порушенням роботи технічних засобів та охоплення всіх функцій ЕПС. Вона залежить від масштабів діяльності компанії, що може забезпечити ефекти економії на масштабі та зростаючу віддачу.

УР на підприємствах, які надають ЕПП, здійснюється в межах регуляторних вимог, невиконання яких розглядається як окремий вид ризиків. На основі вимог формується база інструкцій, процедури перевірки інформації та реалізуються заходи щодо мінімізації ризиків. У процесі надання ЕПП важливим є отримання та аналіз даних, що має критичне значення для прийняття цілеспрямованих рішень. Забезпечення стабільного функціонування ЕПС пов'язане з удосконаленням програмних рішень та підтримкою цифрової інфраструктури.

На підприємствах, що надають ЕПП, УР тісно пов'язане з діями інших учасників та передбачає тісну функціональну взаємодію з ними. Колективні дії базуються на про-активній позиції у боротьбі з ризиками та дотриманні регуляторних вимог. Кожен надавач ЕПП повинен мати стратегічні компетенції в сфері УР, що передбачає підготовленість кадрів та володіння необхідними навичками. Це вимагає розвитку внутрішнього потенціалу та ресурсів.

УР підпорядковується загальній меті підприємства – максимізації прибутку, а також стратегічним та тактичним цілям, такими як розширення ринкової частки, підвищення ефективності операційної діяльності та попередження загрозливих ситуацій.

Основними завданнями УР є: організація бізнес-процесів, виявлення та оцінювання ризиків, мінімізація впливу ризиків, гарантування захищеності платіжних даних, підтримка безпеки системи, моніторинг платіжних операцій і розвиток інтелектуальних ресурсів.

Методологічні основи УР включають стратегічні основи, об'єкти (операційні, репутаційні ризики), принципи, типи, види та аспекти управління ризиками. Важливим є також поділ ризиків на зовнішні та внутрішні, що визначає напрямки та методи їх мінімізації. УР розглядається в контексті

взаємозв'язків між зовнішніми і внутрішніми аспектами, охоплюючи співпрацю з партнерами, регуляторами та міжнародними організаціями.

Загалом, УР є ключовим бізнес-процесом, що має суттєвий вплив на бізнес-модель, інформаційну систему, інфраструктуру та сервіси надавача ЕПП. У рамках управління ризиками здійснюється аналіз зони виникнення проблем, потенційних загроз, фінансових і нефінансових ризиків, а також вживаються заходи щодо їх мінімізації.

Процес ідентифікації ризиків є основою для оцінювання ризиків та прийняття рішень. Оцінювання передбачає визначення ймовірностей настання ризиків, що допомагає формувати дані для подальшого реагування. Моніторинг полягає у систематичному спостереженні за функціонуванням ЕПС для виявлення ризиків і контролю їх рівня. Це важливо для запобігання настанню негативних наслідків та зменшення їх імовірності.

Важливим аспектом УР є система інформаційної підтримки, яка включає інструменти для аналізу ризиків, управління даними та взаємодії з клієнтами. Залучення нових технологій, таких як штучний інтелект, автоматизація та блокчейн, відкриває нові можливості для покращення управління ризиками. Це забезпечує більш швидкий та точний аналіз ризиків, своєчасне виявлення загроз і покращення процесу прийняття рішень.

Управління ризиками у сфері ЕПП є невід'ємною частиною бізнес-процесів. Це зумовлено важливістю безпеки платіжних операцій, а також необхідністю дотримання регуляторних вимог. Впровадження нових технологій у процесі управління ризиками дозволяє адаптуватися до постійно змінюваного середовища, забезпечуючи ефективність і безпеку у сфері електронних платежів.

3.2. Тенденції розвитку ринку платіжних послуг в умовах цифровізації

Розвиток оверсайту платіжної інфраструктури в умовах воєнного стану

Національний банк України (НБУ) визначив пріоритетні заходи для зміцнення платіжної інфраструктури в умовах підвищених ризиків через воєнні дії та кібератаки. Головна мета – забезпечити безперебійне функціонування критичних сервісів, підвищити стійкість платіжних систем і оперативність реагування.

Ключові напрями вдосконалення:

1. Підтримка безперервності діяльності:

Резервні робочі зони: впроваджуються резервні офіси та робочі простори для об'єктів оверсайту. Це дозволить забезпечити роботу систем без значних збоїв навіть у кризових ситуаціях. Резервування каналів зв'язку: зберігається безперервність роботи інформаційних систем через використання альтернативних каналів та резервного обладнання, що працює у "гарячому" режимі. Джерела електроживлення: створюється система резервного енергозабезпечення за допомогою дизельних генераторів та альтернативних джерел енергії. Встановлені вимоги до запасів палива на 7 діб із постійним поповненням. Швидке реагування на інциденти: скорочено час подання звітів про критичні перебої у роботі (понад дві години простою) для забезпечення негайної реакції НБУ.

2. Сучасні технології зв'язку та хмарні сервіси:

Об'єкти оверсайту повинні активно впроваджувати технології супутникового зв'язку для резервного зв'язку у разі відсутності основних каналів.

Хмарні сервіси використовуються для забезпечення безпеки даних та їх швидкого відновлення. Це також сприяє стабільній роботі критичних послуг навіть за умови пошкодження локальних інфраструктур.

3. Підвищення кіберстійкості та управління ризиками:

Встановлено критерії кіберстійкості платіжних систем відповідно до міжнародних стандартів. Особливу увагу приділяють управлінню ризиками та захисту від кібератак. Передбачено оцінювання підходів до розрахунків ризиків, управління корпоративною системою і планування відновлення роботи систем у разі збоїв.

4. Оновлення нормативної бази:

У 2023 році затверджено нове Положення про пред'явлення вимог та заходи впливу до об'єктів оверсайту (постанова №61 від 9 травня 2023 року).

Документ містить:

-Підстави для вимог усунення порушень щодо функціонування платіжних систем.

-Перелік заходів впливу, які включають штрафи, тимчасову заборону діяльності, відсторонення посадових осіб, анулювання ліцензій тощо.

-Вимоги до звітності та строків виконання заходів впливу.

5. Комплексне оцінювання:

НБУ працює над удосконаленням підходів до оцінки системно важливих платіжних систем. Особливий акцент зроблено на:

-Кредитних ризиках.

-Корпоративному управлінні, зокрема для систем, створених НБУ.

-Планах упорядкованого згортання роботи систем у критичних випадках.

Заходи впливу та їх застосування

НБУ має право застосовувати широкий спектр заходів впливу до об'єктів оверсайту:

1. Надання письмового застереження.
2. Накладення штрафів.
3. Тимчасова заборона надання певних послуг.
4. Відсторонення посадових осіб.
5. Призупинення або відкликання ліцензії.
6. Виключення з реєстру платіжних інститутів.

Ці заходи можуть бути реалізовані протягом шести місяців із моменту виявлення порушень, але не пізніше трьох років після їх вчинення.

Інноваційний підхід у регулюванні

Уперше передбачено можливість застосування штрафів до юридичних осіб і додано нові механізми контролю за дотриманням вимог законодавства. Це робить платіжну інфраструктуру більш надійною та стійкою до сучасних викликів.

НБУ активно вдосконалює оверсайт платіжної інфраструктури, керуючись міжнародними стандартами та адаптуючись до нових реалій. Ці заходи забезпечують безпеку, стабільність і високу ефективність платіжних систем України навіть у складних умовах воєнного стану.[37]

Ринок платіжних послуг в останні роки зазнає істотних змін під впливом цифрових технологій, що прискорює його еволюцію та формує нові тенденції розвитку. Цифровізація впливає на всі аспекти платіжної інфраструктури, від способів оплати до безпеки транзакцій та управління даними. Вона сприяє підвищенню ефективності, прозорості й доступності платіжних послуг, забезпечуючи нові можливості для бізнесу, фінансових установ і користувачів.[16]

Нижче розглянемо основні тенденції розвитку ринку платіжних послуг в умовах цифровізації.

Розвиток безготівкових платежів: Однією з найбільш виражених тенденцій є зростання обсягів безготівкових платежів. Завдяки поширенню цифрових платіжних технологій все більше споживачів і компаній відмовляються від готівки на користь електронних транзакцій. Цей процес підсилюється розвитком мобільних додатків, платіжних платформ і цифрових гаманців.

Мобільні платежі: Мобільні гаманці, такі як Apple Pay, Google Pay, Samsung Pay, стали важливими гравцями на ринку, забезпечуючи зручність і безпеку при проведенні транзакцій. Споживачі можуть здійснювати платежі за допомогою своїх смартфонів або інших носимих пристроїв.

Технологія безконтактних платежів (NFC): Безконтактні платежі, що використовують технологію NFC (Near Field Communication), стали стандартом у багатьох країнах. Вони забезпечують швидкість і зручність, дозволяючи здійснювати оплату лише одним дотиком до терміналу.

QR-коди: Використання QR-кодів для платежів швидко зростає, особливо в країнах Азії, таких як Китай та Індія. Споживачі можуть сканувати QR-код своїм телефоном і миттєво переказувати гроші. Це спрощує взаємодію між споживачами та продавцями.

Зростання популярності фінтех-компаній і нових платіжних рішень: Фінтех-компанії (FinTech – Financial Technology) виступають як головні рушії інновацій на ринку платіжних послуг. Вони пропонують нові рішення, що конкурують з традиційними банками та фінансовими установами.

Кредитування (P2P): Peer-to-Peer (P2P) платформи дозволяють користувачам обмінюватися фінансовими ресурсами безпосередньо, без участі банків. Наприклад, платформи P2P-кредитування, такі як LendingClub, забезпечують більш вигідні умови для позичальників і кредиторів, ніж традиційні фінансові установи.

Послуги переказу коштів (P2P-перекази): Цифрові платіжні сервіси, такі як PayPal, Venmo, Revolut, створюють швидкі та дешеві способи переказу коштів між фізичними особами. Завдяки технології P2P ці сервіси стали популярними як серед молоді, так і серед малого бізнесу, пропонуючи прозорі умови, швидкість і безпеку.

Криптовалюти та блокчейн: Цифрові валюти, зокрема Bitcoin, Ethereum, стали альтернативним способом здійснення платежів. Хоча їхнє використання для повсякденних платежів обмежене, криптовалюти та технологія блокчейн пропонують нові рішення для транскордонних переказів та безпеки фінансових транзакцій.

Одним із найважливіших аспектів цифровізації ринку платіжних послуг є впровадження нових регуляторних ініціатив. Відкритий банкінг (open banking)

став ключовим напрямком, який забезпечує нові можливості для споживачів та бізнесу.

Відкритий банкінг: Відкритий банкінг передбачає відкриття банками доступу до фінансових даних клієнтів для сторонніх фінансових сервісів через API (Application Programming Interface). Це дозволяє фінтех-компаніям розробляти нові платіжні продукти та послуги на основі банківських даних. У Європейському Союзі директива PSD2 стала рушійною силою цього процесу, стимулюючи конкуренцію на ринку фінансових послуг.[24]

Кібербезпека та захист даних: З ростом обсягів цифрових транзакцій зростає й важливість кібербезпеки. Регулятори все більше уваги приділяють захисту персональних даних користувачів, впроваджуючи стандарти щодо захисту інформації (наприклад, GDPR у ЄС). Банки та платіжні сервіси активно інвестують у технології для забезпечення безпеки фінансових операцій.

Цифровізація платіжних послуг йде пліч-о-пліч із диджиталізацією банківської діяльності. Багато банків активно інтегрують цифрові технології у свою діяльність, пропонуючи споживачам швидші, зручніші та доступніші фінансові послуги.[15]

Необанки та онлайн-банки: Необанки (цифрові банки без фізичної присутності, такі як N26, Monzo) пропонують клієнтам платіжні послуги через мобільні додатки, забезпечуючи простіший доступ до фінансових послуг. Вони можуть пропонувати нижчі комісії і більш швидкі транзакції, ніж традиційні банки, що стимулює їх популярність, особливо серед молодого покоління.

Інтернет-банкінг та мобільні додатки: Традиційні банки також змушені адаптувати свої послуги до вимог цифрового середовища, розробляючи інтернет-банкінг та мобільні додатки для зручного управління рахунками, здійснення платежів і переказів.

Цифровізація платіжних послуг також відкриває нові можливості для використання штучного інтелекту (ШІ) і великих даних. Ці технології дозволяють банкам і фінансовим компаніям аналізувати платіжну поведінку

клієнтів, пропонувати персоналізовані фінансові продукти та послуги, а також підвищувати рівень безпеки.[26]

Аналітика великих даних: Використання великих даних дозволяє банкам аналізувати величезні обсяги інформації для виявлення шахрайських операцій, прогнозування платіжної спроможності клієнтів та оптимізації платіжних процесів.

Штучний інтелект і машинне навчання: ШІ допомагає автоматизувати процеси, пов'язані з виявленням аномальних транзакцій, а також з обслуговуванням клієнтів через чат-боти та голосові помічники. Це підвищує ефективність обробки платежів і покращує взаємодію з клієнтами.

Цифровізація значно спрощує процес здійснення транскордонних платежів, які раніше були пов'язані з високими комісіями та тривалим часом обробки. Нові технології пропонують швидші, дешевші та надійніші рішення для міжнародних грошових переказів.[28]

SWIFT GPI: Традиційна платіжна мережа SWIFT впровадила нову систему глобальних платежів SWIFT GPI (Global Payments Innovation), яка дозволяє здійснювати міжнародні перекази в режимі реального часу, забезпечуючи прозорість і швидкість транзакцій.

Криптовалюти та блокчейн: Використання криптовалют і блокчейн-технологій для транскордонних платежів є ще однією важливою тенденцією. Вони дозволяють знизити витрати на обробку платежів і скоротити час їх проведення, що є особливо важливим для бізнесу і споживачів, які здійснюють міжнародні транзакції.

Цифровізація радикально змінює ринок платіжних послуг, сприяючи розвитку нових технологій, зміні платіжної інфраструктури та зростанню конкуренції. Тенденції, такі як поширення безготівкових платежів, впровадження відкритого банкінгу, розвиток фінтех-компаній і застосування штучного інтелекту, забезпечують більш швидкі, зручні й безпечні фінансові операції для споживачів і бізнесу.[30]

3.3. Впровадження системи миттєвих платежів в Україні

Платіжний ринок України розвинутий, але існуючі обмеження для небанківських платіжних провайдерів, такі як відсутність можливості відкриття рахунків, емітації карток чи електронних грошей, обмежують їхній потенціал. Новий Закон України «Про платіжні послуги» дозволить зняти ці бар'єри, що сприятиме залученню нових учасників і підвищенню конкуренції на ринку. Це, у свою чергу, вимагатиме розвитку відповідної платіжної інфраструктури, зокрема для небанківських постачальників послуг.

В Україні карткові технології домінують у роздрібних платіжних системах, але мають значні недоліки порівняно з сучасними системами миттєвих платежів (СМП). Вони потребують складних процесів моніторингу та вирішення диспутів, а також великої кількості інформації для автентифікації платника. Висока вартість обслуговування карткової інфраструктури збільшує витрати на транзакції для користувачів і постачальників послуг. Це вимагає постійного удосконалення технологій і підвищує витрати на супроводження інфраструктури. Для зниження вартості та підвищення безпеки необхідно спрощувати інфраструктуру.

Цілі системи миттєвих платежів (СМП) включають розвиток платіжної інфраструктури, задоволення потреб користувачів і заохочення до використання рахунків. Основною метою є забезпечення швидких та дешевих переказів з рахунку на рахунок через сучасні канали доступу. Переваги для фізичних осіб включають миттєві платежі та доступ до товарів після оплати, для торговців — швидке надходження коштів, для НБУ — підвищення конкуренції, фінансової стабільності та зменшення обсягу готівкових розрахунків.

Модель системи миттєвих платежів (СМП) в Україні була сформована на основі міжнародного досвіду, відгуків учасників національного платіжного ринку та консультацій з експертами. Вона включає:

У системі миттєвих платежів для ініціювання платіжних операцій використовуються різні канали в залежності від ситуації. Платник може ініціювати переказ через мобільний чи веббанкінг, а отримувач — через віджет на вебсайті чи платіжний пристрій для фізичних торгових точок. Отримувач надсилає платнику запит на підтвердження та ініціювання переказу, забезпечуючи двостороннє підтвердження операції.

У системі миттєвих платежів передбачається обов'язкова доставка повідомлень про успішні платіжні операції. Вимоги до цих повідомлень включають миттєвість та зручність доставки, а також можливість передавання повідомлень до місця продажу або каси, що виконує розрахунок, з використанням каналів ініціювання платіжних операцій. Це забезпечує ефективний процес підтвердження операцій у реальному часі.

Національний банк України впроваджує систему миттєвих платежів (СМП), спрямовану на модернізацію фінансової інфраструктури країни. Головними особливостями якої є : час обробки до 10 секунд, відповідність стандартам: ISO 20022 та SEPA. Інструментами виступають QR-коди, IBAN, унікальні ідентифікатори для спрощення платежів. Це є масштабним проектом який передбачає обов'язкове підключення банків та фінансових установ. Перевагами якого є спрощення розрахунків, цифровізація фінансових послуг, інтеграція з європейською платіжною екосистемою. Термін реалізації проекту до 2025 року.

Ця система стане фундаментом для розвитку цифрових платежів, забезпечуючи єдину тарифікацію та інклюзивність фінансових послуг.

Висновки до розділу 3

Управління ризиками на ринку платіжних послуг є фундаментальним елементом стабільного та безпечного функціонування електронних платіжних систем (ЕПС). Зростання технічної складності, ризики збоїв, можливість шахрайства та збільшення випадків кіберзагроз вимагають ефективного ризик-орієнтованого підходу, що стає запорукою довіри користувачів до платіжних систем. Основні принципи надання платіжних послуг – безперервність, стабільність, рівний доступ і прозорість умов – можливі лише за умов управління ризиками, яке охоплює заходи з їх запобігання, мінімізації та зменшення негативних наслідків.[19]

Постачальники електронних платіжних послуг (ЕПП) відіграють ключову роль у зниженні ризиків на всіх рівнях платіжної інфраструктури, формуючи ефективні методи ризик-менеджменту та вдосконалюючи підходи до моніторингу й аналізу потенційних загроз. Управління ризиками включає комплексну систему процесів, інструментів та методик, що забезпечують всебічний контроль як внутрішніх, так і зовнішніх ризиків. Особливе місце займають технології штучного інтелекту, аналітика великих даних, блокчейн, які підвищують швидкість виявлення ризиків та підтримують прийняття стратегічних рішень.[32]

Впровадження нових технологій, таких як автоматизація, аналітика великих даних і штучний інтелект, дозволяє підвищити ефективність управління ризиками, швидко виявляючи потенційні загрози та оптимізуючи процеси захисту інформації. Важливими є також стратегічні рішення щодо ідентифікації та оцінювання ризиків, які спрямовані на захист інтересів усіх учасників ринку платіжних послуг та забезпечують прозорість і стабільність у проведенні платіжних операцій.

Таким чином, управління ризиками є ключовим процесом у забезпеченні надійності й конкурентоспроможності платіжних послуг, яке має глибокий

вплив на розвиток електронної інфраструктури, адаптацію до нових регуляторних вимог і інтеграцію передових технологій для задоволення потреб ринку.

ВИСНОВКИ

Сучасний ринок платіжних послуг є невід'ємною складовою фінансової системи, яка забезпечує високу зручність, швидкість і надійність розрахункових операцій для споживачів, підприємств і держави загалом. Основне призначення платіжних послуг полягає в забезпеченні безготівкових розрахунків та ефективному управлінні фінансами, що дозволяє скоротити витрати на обробку платежів і зменшити потребу в готівкових коштах. У структурі платіжного ринку України сьогодні спостерігається широкий спектр платіжних послуг: від внутрішніх та міжнародних переказів до мобільного банкінгу, цифрових гаманців та інших фінтех-продуктів, що дозволяють задовольнити зростаючі потреби користувачів та посилюють їх фінансову інклюзивність.[29]

Динаміка ринку платіжних послуг в Україні відображає економічний розвиток та відповідає сучасним викликам глобалізації. Наприклад, у 2024 році значне зростання обсягів внутрішніх переказів вказує на зростання споживчих витрат і потребу у швидкому та ефективному обігу коштів. Особливу роль на ринку відіграють небанківські установи, що забезпечують понад 90% внутрішніх транзакцій, проте банки активно посилюють свої позиції завдяки новим сервісам і технологіям. Однією з найбільш помітних тенденцій є зростання популярності "PrivatMoney" від ПриватБанку, яка витісняє конкурентів і свідчить про посилення конкуренції між банківськими та небанківськими платіжними системами.

Міжнародні перекази, зокрема через платіжні системи Western Union та MoneyGram, підтримують стабільний потік коштів з країн, де перебувають українські трудові мігранти та діаспора, що позитивно впливає на економіку України та забезпечує валютну стабільність. Це зумовлено не лише економічною вигодою для української економіки, а й збільшенням доходів населення, яке залежить від грошових переказів з-за кордону.

Ринок платіжних послуг також демонструє значні досягнення в управлінні ризиками. Надійність платіжних систем забезпечується комплексними заходами з управління ризиками, що є фундаментальною умовою стабільності та безпеки платіжної інфраструктури. З огляду на збільшення кіберзагроз і можливість шахрайства, управління ризиками вимагає інноваційних підходів, таких як впровадження штучного інтелекту, блокчейну та аналітики великих даних, які підвищують швидкість і точність виявлення потенційних загроз. Це дозволяє не тільки мінімізувати можливі ризики, але й підвищити загальну ефективність і стійкість платіжних систем.

Окрім того, надійне регуляторне забезпечення, прозорість і рівний доступ до платіжних послуг забезпечують умови для здорової конкуренції та адаптації до нових глобальних тенденцій. У свою чергу, впровадження технологій, таких як цифрові гаманці, QR-платежі та миттєві перекази, є відповіддю на вимоги користувачів, які цінують швидкість, зручність і безпеку. Це особливо важливо для малого та середнього бізнесу, який покладається на швидкі та надійні платіжні сервіси для щоденних операцій.

Таким чином, сучасний ринок платіжних послуг в Україні — це динамічна та адаптивна система, яка сприяє економічному зростанню, розширює можливості для безготівкових розрахунків та покращує якість фінансової взаємодії як на національному, так і на міжнародному рівнях. Ринок платіжних послуг є вагомим інструментом економічної підтримки, який, завдяки розвитку новітніх технологій і ефективному управлінню ризиками, сприяє підвищенню фінансової інклюзії та стабільності фінансової системи загалом, забезпечуючи стійку основу для цифрової економіки та інтеграції в глобальний фінансовий простір.

Сучасний платіжний ринок в Україні активно адаптується до глобальних змін, зокрема завдяки впровадженню новітніх технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та біометрична автентифікація. Ці інновації дозволяють забезпечити високу безпеку та зручність платіжних операцій, зменшуючи ризики шахрайства та помилок. Застосування цифрових технологій також

відкриває нові можливості для інтеграції з міжнародними платіжними системами, що забезпечує не лише зручність, але й фінансову стабільність держави.

Впровадження миттєвих платежів стало значущою віхою в еволюції платіжної інфраструктури, дозволяючи знизити витрати на обробку платежів і зробити операції більш доступними та швидкими для всіх учасників. Це є важливим кроком на шляху до досягнення високого рівня фінансової інклюзії, особливо серед малих та середніх підприємств, які потребують швидких і ефективних способів здійснення платіжних операцій.

Крім того, розвиток платіжних технологій стимулює створення нових бізнес-моделей, таких як платформи для мікроплатежів, фінансові технології для електронної комерції, що відкриває нові можливості для бізнесу та споживачів. Цей процес дозволяє знизити залежність від готівки та сприяє загальній стабільності економіки, створюючи передумови для розвитку цифрової економіки в Україні.

Таким чином, ринок платіжних послуг в Україні продовжує активно розвиватися, забезпечуючи зростання економіки, інтеграцію з міжнародними платіжними системами та покращення доступу до фінансових послуг для всіх верств населення. Впровадження новітніх технологій та ефективне управління ризиками є основою для подальшого зміцнення платіжної інфраструктури та забезпечення фінансової стабільності країни в умовах глобальних економічних змін.

Сучасний ринок платіжних послуг в Україні є ключовим фактором розвитку економіки та інтеграції країни в глобальний фінансовий простір. Впровадження новітніх технологій, таких як блокчейн і штучний інтелект, забезпечує зручність, безпеку та ефективність платіжних операцій. Це дозволяє Україні посилювати фінансову інклюзію, а також створює умови для сталого розвитку малого і середнього бізнесу.

Завдяки миттєвим платежам та мобільним фінансовим рішенням зростає доступність платіжних послуг для всіх користувачів, що робить економіку

більш адаптованою до потреб сучасних споживачів. Розвиток цифрових платіжних каналів сприяє також зменшенню готівкових розрахунків і дозволяє мінімізувати операційні витрати, що, в свою чергу, зміцнює фінансову стабільність та інклюзивність.

Додатково до основних напрямків розвитку платіжної інфраструктури в умовах воєнного стану, важливо зазначити, що цифровізація платіжних послуг також стимулює підвищення ефективності міжбанківських трансакцій і покращує доступ до фінансових ресурсів для малого та середнього бізнесу. Розвиток фінтех-стартапів, зокрема в галузі мобільних платежів і безконтактних технологій, робить платіжні системи більш адаптивними до викликів, що виникають у зв'язку з військовим конфліктом, одночасно сприяючи безперервності фінансових операцій і зменшенню фінансових ризиків.

Особливо важливим є впровадження миттєвих платежів, яке стало важливою віхою в еволюції платіжної інфраструктури. Завдяки цьому знижуються витрати на обробку платежів, що робить фінансові операції швидшими та доступнішими для більшої кількості користувачів, включаючи малий та середній бізнес. Це підвищує ефективність платіжних систем і сприяє зниженню залежності від готівки, що в свою чергу зміцнює фінансову стабільність країни. Такі платіжні технології відкривають нові можливості для бізнесу, зокрема в електронній комерції, де швидкі й безпечні платіжні рішення дозволяють покращити взаємодію між підприємцями та споживачами.

Інтеграція з міжнародними платіжними системами є важливим кроком до зміцнення фінансової стабільності. Це не тільки забезпечує зручність у здійсненні транскордонних платежів, але й дозволяє країні знизити валютні ризики, адже бізнес має змогу працювати з міжнародними партнерами, не стикаючись з додатковими перешкодами при проведенні фінансових операцій. Підключення до міжнародних платіжних каналів також відкриває нові можливості для українських користувачів у користуванні платіжними системами по всьому світу, що сприяє інтеграції України в глобальний фінансовий простір.

Важливо зазначити, що розвиток платіжних технологій і впровадження новітніх рішень дозволяють українському ринку платіжних послуг ефективно реагувати на виклики, які виникають в умовах нестабільної економічної ситуації. У часи економічних або політичних криз, таких як війна, новітні платіжні технології, зокрема мобільні та безконтактні платіжні рішення, дозволяють забезпечити безперервність фінансових операцій і зменшити фінансові ризики. Вони стають важливим елементом підтримки бізнесу та забезпечення економічної стійкості, зокрема для малих і середніх підприємств, які є важливими учасниками економічної системи країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон Про платіжні послуги URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
2. Положення про порядок виконання надавачами платіжних послуг платіжних інструкцій в іноземній валюті та банківських металах, затверджене постановою Правління НБУ від 28.07.2008 № 216 (у редакції постанови Правління НБУ від 25.08.2022 № 189 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0910-08#n21> (дата звернення: 10.10.2024)
3. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затверджена постановою Правління НБУ від 29.07.2022 № 163 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text>
4. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затверджена постановою Правління НБУ від 29.07.2022 № 162 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
5. Алісов Є.О. Фінансово-правове регулювання платіжних систем в Україні.
6. Береславська О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. №60.
7. Васильченко З., Пилипенко А. Аналіз ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури. *Економіка та суспільство*. 2022. №37.
8. Вишивана Б. М., Андрійчик О. Я. Перспективи розвитку банківських послуг в Україні в умовах цифровізації. *Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України*. 2024. № С. 111-113.

9. Гулей, А.І., Гулей С.А. Цифрова трансформація вітчизняного банківського середовища в умовах розвитку фінтех-екосистеми. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. № 1. С. 6-15.

10. Гончаренко А. С. Банківська конкуренція на ринку платіжних послуг в умовах розвитку FİNTECH." *Науковий вісник*. 2021. №21.

11. Дремлюга О. О. Ринок банківських послуг та його розвиток в сучасних умовах. 2023.URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10397/%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%AE..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 10.10.2024)

12. Звіт з оверсайта інфраструктур фінансового ринку URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2023.pdf?v=9

13. Звіт з оверсайту іфраструктури фінансового ринку URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2023.pdf?v=9 (дата звернення: 10.10.2024)

14. Звіт з оверсайту іфраструктури фінансового ринку URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2023.pdf?v=9 (дата звернення: 10.10.2024)

15. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затверджена постановою Правління НБУ від 29.07.2022 № 163 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

16. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затверджена постановою Правління НБУ від 29.07.2022 № 162 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

17. Колодізев О. М., Геріч Д. С. Аналіз сучасних тенденцій розвитку ринку платіжних карток України. 2022. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/28890/1/175_%d0%a1%d0%a

[2%*d0%90%*d0%a2%*d0%a2%*d0%af %*d0%9a%*d0%be%*d0%bb%*d0%be%*d0%b4%*d1%96%*d0%b7%*d1%94%*d0%b2%*2c%*20%*d0%93%*d0%b5%*d1%80%*d1%96%*d1%87.pdf********************](#) (дата звернення: 10.10.2024)

18. Лобач О. М., Кравченко Н. Г. Фінансово-правова природа послуг на платіжному ринку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. № 1. С. 41-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2022_1_7

19. Миттєві платежі URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%9C%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%94%D0%B2%D1%96 %D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B6%D1%96 %D0%B7%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D1%87 %D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8_pr_2023-09-25.pdf?v=9 (дата звернення: 10.10.2024)

20. Платіжні системи: Надзор та регулювання — Національний банк України URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/oversite#169-platizhni-systemy> (дата звернення: 10.10.2024)

21. Платіжні операції в межах України з використанням кредитового трансферу та прямого дебету — Національний банк України (півріччя 2024 року) URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/platijni-operatsiyi-v-mejah-ukrayini-iz-zastosuvannyam-kreditovogo-transferu-ta-pryamogo-debetu-i-rivrichchya-2024-roku> (дата звернення: 10.10.2024)

22. Перегляд операцій платіжних систем за квартал — Національний банк України (I квартал 2024 року) URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/PS_oversayt_per_kosht_graf_2024-Q1.pdf?v=8 (дата звернення: 10.10.2024)

23. Перегляд операцій платіжних систем за квартал — Національний банк України (2023 рік) URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/PS_oversayt_per_kosht_graf_2023.pdf?v=7 (дата звернення: 10.10.2024)

24. Проект Концепції системи миттєвих платежів. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Draft_concept_instant_payment_system.pdf?v=9 (дата звернення: 10.10.2024)
25. Романескул О. Організація платіжних послуг та шляхи її удосконалення. 2023. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/62426/1/%d0%a0%d0%be%d0%bc%d0%b0%d0%bd%d0%b5%d1%81%d0%ba%d1%83%d0%bb%20%d0%9e.%d0%86.%20_2023.pdf (дата звернення: 10.10.2024)
26. Реверчук, С. К., Творидло О. І. Особливості розвитку та державного регулювання ринку банківських послуг України в умовах цифровізації. 2022. URL: <http://srd.pdaba.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8536/1/Reverchuk.pdf> (дата звернення: 10.10.2024)
27. Сопін Є. О. Підвищення якості управління ризиками як передумова ефективного надання електронних платіжних послуг. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки.* 2022. Вип. 64. С. 97-104.
28. Транскордонні платіжні операції з використанням кредитового трансферу — Національний банк України (півріччя 2024 року) URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/transkordonni-platijni-operatsiyi-iz-zastosuvannyam-kreditovogo-transferu-i-pivrichchya-2024-roku> (дата звернення: 10.10.2024)
29. Ткачук В. Аналіз операцій банківських установ з платіжними картками та шляхи їх удосконалення. 2024. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/64633/1/2024_%d0%a4%d0%95%d0%91%d0%90%20%d0%b1%d0%b0%d0%ba%20%d0%a2%d0%9a%d0%90%d0%a7%d0%a3%d0%9a.pdf (дата звернення: 10.10.2024)
30. Ханін І. Г., Сопін Є. О. Загальні тенденції розвитку ринку електронних платіжних послуг і проблематика забезпечення економічної

ефективності їх надання. *Проблеми економіки*. 2022. № 2. С. 175-183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pecon_2022_2_21 (дата звернення: 10.10.2024)

31. Циганова Н. В. , Болдирєв Ф. В. Розвиток фінтеху в Україні та його прогнозування на прикладі індустрії платіжних послуг. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2022. Т. 27, Вип. 1. С. 59-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2022_27_1_11 (дата звернення: 10.10.2024)

32. Чаплинська І. В. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. MS thesis. Сумський державний університет, 2022. URL: [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/90946/1/Chaplynska_mag_rob.pdf](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/90946/1/Chaplynska_mag_rob.pdf) (дата звернення: 10.10.2024)

33. Чуницька І., Богріновцева Л. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України. *Економіка та суспільство* . 2023. №49.

34. Шалай І.М. Операції з платіжними картками: сутність, види та перспективи розвитку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк». 2024. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cdf6b95f-5ea4-4497-ade6-441bbc4f6615/content> (дата звернення: 10.10.2024)

35. Шелудько С. А., Браткевич П. П. Вплив цифровізації на банківський бізнес в Україні. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2019.